

**התנהגויות תשלום על מין וקבלת תשלום
על מין, ועמדות הציבור בישראל כלפי מדיניות
ביחס לזנות וחוק איסור צריכת זנות:
נתוני סקר של האוכלוסייה הישראלית 2020,
ממצאים תיאוריים ראשוניים**

**ד"ר גיא שילה, פרופ' עינת פלד, פרופ' הילה שמיר
החוקרים תרמו במידה שווה לדוח המחקר**

יולי, 2020

עורכות המחקר:

ד"ר גיא שילה הוא חבר סגל בבית הספר לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל באוניברסיטת תל אביב. מחקריו מתמקדים בלחצים חברתיים המשפיעים על בריאות פיזית ונפשית של מיעוטים, בעיקר מיעוטים מיניים. מחקריו משלבים בין ידע תיאורטי, מעשי ופרקטיקה מדיניות בתחומי המיניות והמגדר. בשנים האחרונות ערך שורה של מחקרים בתחום המתמקדים בהערכת תוכנית התערבות לנוער וצעירים בזנות, וגברים המשלמים על מין.

פרופ' עינת פלד היא חברת סגל בבית הספר לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל באוניברסיטת תל אביב. מחקרה מתמקדים בהיבטים מגדריים בעבודה סוציאלית ובפרט בתחומי האלימות במשפחה וכלפי נשים ונערות. במחקרה היא שואפת לתרום לפיתוח שיטתי והערכה של התערבות מקצועית בתחומים אלו. מחקרה האחרונים עוסקים בהיבטים של זנות ותשלום על מין ובפרט בתפיסות, זהויות והתנסויות של אנשים בזנות, גברים המשלמים על מין ואנשי מקצוע בתחומים אלו.

פרופ' הילה שמיר היא חברת סגל בפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן באוניברסיטת תל אביב, ועומדת בראש קבוצת המחקר TraffLab: Labor Perspectives to Human Trafficking (ERC). מחקרה מתמקדים בכלים להתמודדות עם ניצול חריף בשוק העבודה, בהקשרים מגוונים ועוסקים בעבודה, רווחה, הגירה ומגדר. מחקרה במסגרת טראפלב עוסקים בניחות מבני העומק החברתיים, הכלכליים המשפטיים והאחרים שמייצרים פערי כוחות עמוקים בשוק העבודה בסקטורים הפגיעים ביותר, ובדרכים להתמודד עימם, בעיקר דרך העצמת עובדים ועובדות בסקטורים אלה.

לציטוט:

שילה, ג., פלד, ע., שמיר, ה. (2020). *התנהגויות תשלום על מין וקבלת תשלום על מין, ועמדות הציבור בישראל כלפי מדיניות ביחס לזנות וחוק איסור צריכת זנות: נתוני סקר של האוכלוסייה הישראלית 2020*. תל אביב: אוניברסיטת תל אביב.

מימון:

מחקר זה קיבל מימון מפרוייקט המחקר TraffLab (www.trafflab.org), במימון מועצת המחקר האירופית (ERC) במסגרת תכנית המחקר והחדשנות האירופית Horizon 2020 (מענק מחקר שמספרו 756672).

This project has been written with the support of the TraffLab research project (www.trafflab.org) and received funding from the European Research Council (ERC) under the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme (grant agreement No 756672).

תוכן עניינים

4	תקציר
10	רקע
12	שיטת מחקר
14	ממצאים
14	תשלום על מין
24	קבלת תשלום על מין
26	עמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות
31	עמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות
34	דיון ומסקנות
40	מקורות
41	נספחים

תקציר

מבוא

לאורך שני העשורים האחרונים אנו עדים בישראל לשינויי מדיניות ופעילות ענפה בחברה האזרחית סביב נושא הזנות. הדבר בא לידי ביטוי, בין השאר, בייסוד ארגוני סיוע וסנגור במגזר השלישי, הקמה והרחבה של מעני סיוע ציבוריים, ביסוס והרחבת המחקר בתחום, דיון ציבורי ער בתקשורת על כלל ערוציה, ויזמות חקיקה האוסרת צריכת זנות, כאשר לגבי האחרונות מתקיימת מחלוקת עמוקה בקרב ארגונים שונים. בשנות הדיון על החקיקה והמדיניות בישראל ובעקבותיהם, הורחבו והוקמו מענים טיפוליים ושיקומיים חדשים לא. נשים בזנות (לדוגמא: מענים לנוער וצעירים בזנות) וכן הוקמו ארגונים של עובדות ועובדי מין, הפועלים הן לסיוע לאוכלוסייה זו, והן בהתנגדות לחקיקה והמדיניות המוצעת (לדוגמא: ארגון נשים עובדות, טרנסיות ישראל).

ב-31 לדצמבר 2018, לאחר כעשור של פעילות ארגוני חברה אזרחית וגורמים מדינתיים בתחום, חוקקה כנסת ישראל חוק המאמץ גישה החותרת למיגור הזנות באמצעות מיקוד בלקוחות -- חוק איסור צריכת זנות (הוראת שעה ותיקון חקיקה), תשע"ט-2019. החוק, האמור להיכנס לתוקפו ב-10 ביולי 2020, קובע תשלום עבור מין, לראשונה בישראל, כעבירה מנהלית שבצידה קנס מנהלי. חוק זה מתווסף לחוקים קיימים המפיללים גורמים המפיקים רווחים מזנות (סרסורים, משכירי נכסים לזנות, בעלי תפקידים בבית הבושת ועוד). עם זאת הא.נשים בזנות עצמן אינן מופללות תחת המצב החוקי בישראל, וזאת, בין היתר, מתוך תפיסה כי מדובר בקורבנות שיש לסייע להן ולא להפילין. בהתאמה, החוק מגדיר את מטרתו כ"צמצום הזנות באמצעות קביעת איסור צריכת זנות, כחלק ממהלך משולב הכולל חינוך והסברה לציבור והרחבת דרכי טיפול ושיקום לאוכלוסיות בזנות מתוך הכרה במאפייניה הפוגעניים של הזנות ובנזקים הכרוכים בה." מערכי החינוך וההסברה והשיקום לא הוסדרו בחוק אלא בהחלטת ממשלה מאוחרת יותר; נראה כי הן מערכים אלו והן המשטרה נערכו באופן חלקי ביותר ליישום ואכיפת החוק.

תהליכי חקיקת חוק איסור צריכת זנות לוו במספר מחקרים שביקשו לבחון את תופעת הזנות ואת עמדות הציבור בישראל כלפי זנות ולמדיניות ביחס לזנות. האחרון שבהם היה הסקר הלאומי על תופעת הזנות בישראל (סנטו ופרידמן, 2015) אשר הוזמן על ידי משרד הרווחה והשירותים החברתיים. מאז אותו סקר לא נעשו מחקרים נוספים. **סקר זה מבקש למלא את החסר ולבדוק את מאפייני הזנות ואת עמדות הציבור בישראל כלפי מדיניות ביחס לזנות, לאחר שנחקק חוק איסור צריכת זנות ובטרם כניסתו לתוקף.**

לסקר זה שתי מטרות מרכזיות:

- א. בחינה של מאפייני התשלום על מין וקבלת התשלום על מין בישראל בשנים האחרונות.
- ב. בחינת עמדות הציבור בישראל אודות המדיניות הרצויה בנושא הזנות, ועמדותיו לגבי חוק איסור צריכת זנות.

המחקר התבסס על סקר אינטרנטי שבוצע בינואר 2020, בקרב 2012 משיבים. ות בגילאי 18 ומעלה, שהיוו מדגם שכבות מייצג של האוכלוסייה היהודית בישראל. כלי המחקר כללו: (1) סדרת שאלות מפורטת לגבי היבטים שונים של קבלת תשלום על מין בישראל (3) שאלון עמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות; (4) שאלון עמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות; (5) שאלון עמדות כלפי נשים בזנות וכלפי זנות; (6) שאלון עמדות כלפי גברים המשלמים על מין. המחקר אושר על ידי וועדת האתיקה של אוניברסיטת תל אביב, ומומן על ידי מועצת המחקר האירופית – European Research Council.

להלן ממצאי הדוח העיקריים.

ממצאים

תשלום על מין

תשלום על מין הוגדר בסקר באופן רחב ככל תשלום על מין שאינו תשלום על פורנו, לדוגמא: חשפנות, נערות/נערי ליווי, במסיבות רווקים/ות, עיסוי אירוטי, סייבר סקס, זנות, קשר מיני תמורת תמיכה כלכלית. הסקר מצביע על אחוז גבוה יותר מזה שנמצא בסקרים קודמים של תשלום על מין, בעיקר בקרב גברים, אך גם מספר גבוה יותר מהצפוי בקרב נשים. 17% מהמשיבים העידו כי שילמו על מין לפחות פעם אחת בחייהם. 31.2% מהגברים, ו-10% מהנשים הצהירו ששילמו על מין לפחות פעם אחת בחייהם. שיעור הלהט"ב שהצהירו ששילמו על מין גבוה משמעותית משיעורם בקרב אלו שלא שילמו על מין. רוב הלהט"ב ששילמו על מין הזדהו כגברים הומואים או ביסקסואלים (80%). יותר מהמשלמים על מין הגדירו עצמם כחילונים, ושיעור הדתיים והחרדים מביניהם נמוך יותר בהשוואה לאלו שלא שילמו על מין. המשלמים על מין לפחות פעם בחייהם צרכו פורנו בתדירות גבוהה יותר בממוצע מאלו שלא שילמו על מין. ממצא מעניין נוסף הוא ששיעור גבוה יחסית מבין המשיבים שצינו כי שילמו על מין, ציינו גם כי קיבלו תשלום על מין בחייהם (13.7%).

דפוסי תשלום על מין

הסקר מלמד על קיומם של מאפיינים שונים של משלמים על מין, מבחינת תדירות התשלום, משך התשלום, גיל המשלמים, זירות התשלום והסיבות לתשלום. מאפייני התשלום על מין נבחנו בקרב גברים בלבד, ובנוגע לתשלום על מין בישראל. 15% מהגברים המשיבים הצהירו ששילמו על מין פעם אחת בחייהם, ו-16% שילמו על מין יותר מפעם בחייהם. כ-10% מהמשלמים על מין יותר מפעם אחת

עשו זאת באופן תדיר בשנים האחרונות או כל חייהם הבוגרים. גברים ציינו סיבות מגוונות לתשלום על מין אך הסיבה הרווחת ביותר הייתה תשלום על מין כחלק מבילוי.

אחוז גבוה מהגברים דיווחו כי שלמו על מין לראשונה בגילאים צעירים יחסית. 45% מהגברים שילמו על מין לראשונה עד גיל 21, וחמישית מהמשלמים על מין עשו זאת לראשונה בגילאי 16-18. הגיל הממוצע לתחילת תשלום על מין (בקרב שתי הקבוצות) היה 24.

שליש מהגברים ששילמו על מין, עשו זאת בחמש השנים האחרונות. מביניהם, גברים ששילמו יותר מפעם אחת, שילמו בעיקר לנשים. אלו ששילמו על מין פעם אחת, שילמו באחוזים גבוהים יותר לגברים ולטרנסג'נדריות.ים.

הזירות הרווחות ביותר לתשלום על מין בקרב הגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת בחמש השנים האחרונות היו מכוני ליווי/דירות דיסקרטיות, מכוני בריאות ומועדוני חשפנות. הגברים ששילמו על מין פעם אחת עשו זאת בעיקר בליווי (במלון או בבית), וכיחסי תמיכה כלכלית (שוגר דדי, תומך/נתמך וכו'). מעט פחות מחמישית מהגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת עשו זאת במסגרת מסיבות רווקים. כעשירית מכלל הגברים שלמו על מין ברחוב. גברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת, נטו לעשות זאת לבדם, בעוד ש42% מהגברים ששילמו על מין פעם אחת עשו זאת עם קבוצת חברים. חמישית מהגברים (בשתי הקבוצות) שילמו על מין עם חבר או חברה, וכעשירית מהגברים ששילמו על מין פעם אחת עשו זאת עם בן/ת הזוג שלהם. כ-40% מהגברים ציינו כי אף אחד לא יודע ששילמו על מין. גברים שמשלמים על מין פעם אחת נוטים יותר לשתף בכך אחרים (גם אם בשיעורים נמוכים), והם היחידים ששיתפו בתשלום על מין גורמים טיפוליים או גורם פורמאלי.

השכיחות הגבוהה של תשלום על מין בקרב כלל הגברים היהודים בישראל והגיוון בדפוסי התשלום על מין והמניעים לכך מלמדים על הצורך בהתייחסות מורכבת ומרובדת לתופעה בחלופות הקנס שיציעו התקנות לחוק איסור צריכת זנות. יש לעצב את האמצעי החלופי לקנס (בדמות סדנה או טיפול – מה שמכונה ג'ון סקול) לאור מגוון התפיסות, הדפוסים והמניעים של גברים ביחס לתשלום על מין ובהתאמה למאפייני האוכלוסייה ולא על בסיס הנחות לא מבוססות (למשל שצריכת מין היא התמכרות שנובעת ממצוקות נפשיות).

כחמישית מהגברים ששלמו על מין בחמש השנים האחרונות ציינו כי היו רוצים להפסיק לשלם על מין; כשליש מהגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת אמרו שאינם רוצים להפסיק לשלם על מין. 86.3% מהגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת, ו64% מהגברים ששילמו על מין פעם אחת, ציינו רגשות חיוביים לגבי התשלום על מין.

קרוב למחצית מהגברים ששלמו על מין בחמש השנים האחרונות ציינו כי חוק איסור צריכת זנות לא ישפיע עליהם. כשליש מהגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת, וחמישית מהגברים ששילמו על מין פעם אחת, ציינו כי יעשו זאת פחות כשייכנס החוק לתוקפו, וחמישית מאלו ששילמו על מין יותר מפעם אחת ציינו כי ישלמו על מין בחו"ל.

בהתבסס על ממצאי הסקר, נראה כי אפקט ההרתעה הראשוני של החוק לאיסור צריכת זנות הינו מוגבל, וחשוב להבין את הסיבות לכך ולהמשיך ולאמוד את השפעת החוק לאורך זמן על מכלול האוכלוסיות הרלוונטיות.

קבלת תשלום על מין

קבלת תשלום על מין הוגדרה בסקר באופן רחב ככוללת קבלת תשלום על חשפנות, web-cam, פורנו, נערות/נערי ליווי, מסיבות רווקים/ות, עיסוי ארוטי, סיבר סקס, זנות, קשר מיני תמורת תמיכה כלכלית. 3.4% מהמשיבים במדגם הצהירו שקיבלו תשלום על מין. מתוכם, כמחצית ציינו כי קיבלו תשלום על מין פעם אחת בחייהם, וכמחצית יותר מפעם אחת. שני שלישי מאלו שציינו כי קיבלו תשלום על מין הם גברים, ושליש נשים. מבין כלל הנשים במדגם, 2.1% ציינו שקיבלו תשלום על מין לפחות פעם אחת בחייהם. מבין הגברים במדגם, 5% ציינו כי קיבלו תשלום על מין לפחות פעם אחת בחייהם. הגם שיתכן כי נשים מושפעות יותר מגברים מהסטיגמה הקשה על קבלת תשלום על מין ולכן נוטות לדווח פחות על כך, נתונים ראשוניים אלו קוראים למחקר נוסף וחשיבה מחודשת ביחס למאפייני האנשים המקבלים תשלום על מין בישראל.

מבין הגברים שקיבלו תשלום על מין, שני שלישי הגדירו עצמם הטרוסקסואלים, ושליש הומואים או ביסקסואלים. מבין הנשים שקיבלו תשלום על מין, מחציתן הגדירו עצמן הטרוסקסואליות, כמחצית הגדירו עצמן לסביות או ביסקסואליות, וחמישית ציינו שהן טרנסג'נדריות.

יותר מהמקבלים תשלום על מין הם חילונים, עם שיעור נמוך יותר של דתיים וחרדים בהשוואה לאלו שלא קיבלו תשלום על מין. רמות ההכנסה של אלו שהצהירו שקיבלו תשלום על מין נמוכות באופן משמעותי מאלו שלא קיבלו תשלום על מין. אלו שקיבלו תשלום על מין צרכו פורנו בתדירות גבוהה יותר בממוצע מאלו שציינו שלא קיבלו תשלום על מין בחייהם.

שיעור גבוה (68%) מאוד מבין המשתתפים שציינו כי קיבלו תשלום על מין, ציינו כי שילמו על מין בחייהם. מידע זה רלוונטי ודורש תשומת לב שכן הוא מלמד על מציאות שונה מזו המתקיימת בשיחים ציבוריים, משפטיים וטיפוליים שנוטה להפריד באופן דיכוטומי בין מי שמשלם על מין למי שמקבלת תשלום על מין.

עמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות

הסקר הנוכחי מצא שהציבור היהודי בישראל (נשים וגברים מעל גיל 18) מתקשה להביע דעה ברורה בנוגע לשני סוגי המדיניות הבולטים הקיימים בדיון הציבורי בישראל ביחס לזנות (היתר ואסדרה ואיסור פלילי), ואין דרך מדיניות מבין שתי אלה שהציבור תומך בה. עם זאת, קיימת תמיכה בקרב רוב הציבור (65%) במדיניות של מניעה וטיפול, הכוללת השקעת משאבים של המדינה בתחומי הטיפול בזנות, סיוע לאנשים בזנות לצאת ממנה, פעולות הסברה למניעת כניסה לזנות ולמניעת צריכת זנות, ואיסור על סרסרות. אחוזים בודדים בלבד התנגדו למדיניות זו (2.5%). אחוזים גבוהים במדגם היו ללא דעה (לא מסכימים ולא מתנגדים) למדיניות של איסור פלילי או למדיניות של היתר ואסדרה. כשליש מהמדגם (32%) תמך במדיניות של איסור פלילי. 12% תמכו במדיניות של היתר ואסדרה.

למרות שבחלוקה מגדרית גברים תמכו יותר במדיניות של היתר ואסדרה, ונשים יותר במדיניות של איסור פלילי, גם בחלוקה זו רוב הגברים ורוב הנשים התקשו להביע עמדה מוחלטת בנוגע לאחת משתי דרכי המדיניות. גברים ונשים, גם בניתוח נפרד, תמכו בשיעור גבוה במדיניות של מניעה וטיפול.

בדקנו גם את הקשרים בין העמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות לבין משתנים דמוגרפיים ומשנתי עמדות כלפי זנות, נשים בזנות, וגברים המשלמים על מין. מצאנו כי ככל שהתמיכה במדיניות של איסור פלילי גבוהה יותר, כך גבוהה יותר התמיכה במדיניות של מניעה וטיפול, ואילו התמיכה במדיניות של היתר ואסדרה נמוכה יותר. ככל שהתמיכה במדיניות של היתר ואסדרה גבוהה יותר, כך התמיכה במדיניות של מניעה וטיפול נמוכה יותר.

בהשוואה לסקרים קודמים שנעשו ביחס לעמדות הציבור (סקרי עמדות הציבור מהשנים 2013 של סנטו ופרידמן וסקר הרשות למעמד האישה משנת 2008) מצאנו שיש הסכמה גורפת, ולאורך זמן, עם המצב המשפטי הקיים, לפיו על המדינה לאסור סרסרות ולהפיל את הסרסורים. העלייה היחסית בעמדות התומכות בהפלת לקוחות הייתה בשנים בהן התנהל הדיון הציבורי בנושא בין 2008 ל-2013. עם זאת גם בשנת 2013, וגם בסקר הנוכחי, עולה שרק מעט יותר משליש מהציבור תומך בהפלת לקוחות. השוואה זו מלמדת גם על מגמת עליה לאורך השנים בשיעור האנשים התומכים באיסור העיסוק בזנות, וסבורים שיש להפיל/להעניש את הנשים בזנות עצמן.

הסקר הדגים כי יש קשר בין הדרך שבה הציבור תופס זנות ונשים בזנות, לבין התמיכה בסוגי המדיניות. אנשים שתופסים נשים בזנות כקורבנות וכסוטות, ואת הזנות כמצב של קורבנות וסטייה, תומכים במדיניות של איסור פלילי. האיסור הפלילי כפי שנמדד, כולל בתוכו הן את העמדה שעל המדינה להפיל את לקוחות הזנות, והן את העמדה שעל המדינה להפיל את הנשים בזנות. נזכיר, שהרציונל של חוק איסור צריכת זנות, מבוסס בעיקרו על עמדות הפמיניזם הרדיקלי, הרואות בזנות אלימות ותוצר של יחסים חברתיים שבהן זנות היא קורבנות—תולדה של מצבי חיים קשים ואסטרטגיית הישרדות במצבים אלו, ולכן מתנגדות לתיג הנשים בזנות כסוטות או מוקצות.

הממצאים מראים, שאכן נפוצה בחברה הישראלית העמדה שזנות היא מצב של קורבנות ואינה בחירה, ושהנשים בזנות הן קורבנות. עם זאת, בו-זמנית רווחת גם תמיכה לעמדות סטיגמטיות הרואות נשים בזנות כסוטות. נראה כי עמדה מתייגת זו רווחת בציבור בקרב נשים וגברים גם יחד. נראה שעבור הציבור התומך במדיניות של איסור פלילי (בין אם איסור כולל, עבור כלל המעורבים בזנות: לקוחות, נשים בזנות, סרסורים; ובין אלו התומכים רק בהפלת לקוחות) – התפיסה של נשים בזנות כסוטות רווחת. בבדיקה נוספת של קשרים בין משתנים דמוגרפיים ועמדות כלפי זנות ונשים בזנות, נמצאו קשרים מובהקים, וחזקים יחסית בין מידת דתיות לבין תפיסה של נשים בזנות כסוטות וזנות כסטייה. מכלול קשרים זה מלמד שניתן והתמיכה באיסור צריכת זנות ואיסור עיסוק בזנות קשורה לעמדות שמרניות/דתיות.

ממצאים אלה מצביעים על הצורך לתת את הדעת לקשר אפשרי בין הפללת צרכני זנות לבין העמקת הסטיגמה על נשים בזנות. נראה כי יש להפעיל לצד חוק אסור צריכת זנות מדיניות חינוך והסברה מקיפה ולחקור את האפקטיביות של מערך הסברה כזה בהפחתת הסטיגמה.

עמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות

גם ביחס לחוק איסור צריכת זנות גילינו שלרוב המדגם לא הייתה דעה ברורה. מבין אלה שחיוו דעתם, כרבע מהמדגם (24.6%) לא מסכים עם ההנחה שחוק איסור צריכת זנות יצמצם את תופעת הזנות. אחוזים מועטים (12.4%) סבורים שהוא יצמצם את תופעת הזנות, ואילו 16.3% סבורים שהחוק ישפיע לרעה על אנשים בתעשיית המין. לא נמצא הבדל מובהק בין גברים לבין נשים בעמדותיהם כלפי החוק.

אנו מפרסמים דו"ח מחקר זה ערב כניסתו לתוקף של חוק איסור צריכת זנות לתוקף ובתקווה להעמיק את הידע המצוי בדבר התנהגויות ועמדות הציבור ביחס לתשלום על מין וקבלת תשלום על מין ולאפשר דיון מדיניות מבוסס ידע. לצד חילוקי הדעות הקיימים בתחום אודות המדיניות הרצויה, דעתנו היא כי חשוב שהמדיניות הננקטת תהיה מבוססת על ידע ונתונים, וקשובה לצרכים המגוונים של האוכלוסיות עליהן היא מבקשת להשפיע ולהגן.

רקע

לאורך שני העשורים האחרונים אנו עדים בישראל לשינויי מדיניות ופעילות ענפה בחברה האזרחית סביב נושא הזנות. הדבר בא לידי ביטוי, בין השאר, בייסוד ארגוני סיוע וסנגור במגזר השלישי, הקמה והרחבה של מעני סיוע ציבוריים, ביסוס והרחבת המחקר בתחום, דיון ציבורי ער בתקשורת על כלל ערוציה, ויוזמות חקיקה, כאשר לגבי האחרונות מתקיימת מחלוקת עמוקה בקרב ארגונים שונים.

ב-31 לדצמבר 2018, לאחר כעשור של פעילות ארגוני חברה אזרחית וגורמים מדינתיים בתחום, חוקקה כנסת ישראל חוק המאמץ גישה החותרת למיגור הזנות באמצעות מיקוד בלקוחות - חוק איסור צריכת זנות (הוראת שעה ותיקון חקיקה), תשע"ט-2019. החוק, האמור להיכנס לתוקפו ב-10 ביולי 2020, קובע תשלום עבור מין, לראשונה בישראל, כעבירה מנהלית שבצידה קנס מנהלי. חוק זה מתווסף לחוקים קיימים המפלילים גורמים המפיקים רווחים מזנות (סרסורים, משכירי נכסים לזנות, בעלי תפקידים בבית הבושת ועוד). עם זאת הא.נשים בזנות עצמן אינן מופללות תחת המצב החוקי בישראל, וזאת, בין היתר, מתוך תפיסה כי מדובר בקורבנות שיש לסייע להן ולא להפלילן. בהתאמה, החוק מגדיר את מטרתו כ"צמצום הזנות באמצעות קביעת איסור צריכת זנות, כחלק ממהלך משולב הכולל חינוך והסברה לציבור והרחבת דרכי טיפול ושיקום לאוכלוסיות בזנות מתוך הכרה במאפייניה הפוגעניים של הזנות ובנזקים הכרוכים בה." מערכי החינוך, ההסברה והשיקום לא הוסדרו בחוק אלא בהחלטת ממשלה מאוחרת יותר.¹ בעת כתיבת שורות אלה, ערב כניסת החוק לתוקף, מערך ההסברה לא החל לפעול, מערכי השיקום עדיין חלקיים מאוד, ועולה כי גם המשטרה לא נערכה באופן מספק לאכיפת החוק.²

הצעות חוק המבקשות להפליל את צרכני הזנות עמדו על שולחן הכנסת כבר כעשור קודם לאימוץ החוק. תהליכי החקיקה לוו במספר מחקרים שביקשו לבחון את תופעת הזנות ואת עמדות הציבור בישראל כלפי זנות ולמדיניות ביחס לזנות. הסקר הלאומי על תופעת הזנות בישראל (סנטו ופרידמן, 2015; אשר הוזמן על ידי משרד הרווחה והשירותים החברתיים) העריך לראשונה את היקפי הזנות בישראל וסקר באופן מקיף את עמדות הציבור כלפי מדיניות ביחס לזנות על מנת להיעזר במידע זה בעיצוב מדיניות בנושא הזנות בישראל.

הסקר הלאומי העריך על בסיס מדגם מרואיינות את מספרם של הא.נשים בזנות בישראל בשנת 2014 כנע בין 11,190 ל-12,040, כאשר כ-95% מהן נשים (מתוך כ-5% טרנסג'נדריות) והיתר גברים. מבין הנשים הבגירות, הוערך כי 93% נמצאות במסגרות זנות תחת קורת גג ו-7% נמצאות בזנות רחוב. ממצאי סקר העמדות שנערך כחלק מהסקר הלאומי בשנת 2013 הצביעו על כך שהציבור בישראל סבר כי חשוב שהמדינה תפעל לצמצום הזנות, אולם לא הייתה הסכמה ציבורית אודות הדרך לצמצום זה.

¹ ראו החלטת ממשלה 4462, יישום המלצות הצוות הבינמשרדי לצמצום צריכת הזנות (13.1.2019).
² ניר אבגר, היערכות לתחילת חוק איסור צריכת זנות, מרכז המחקר והמידע של הכנסת (28.6.2020).

הגישה שהועדפה הייתה צמצום הזנות באמצעות חקיקה מגבילה (ענישת סרסורים, הגברת אכיפה נגד פרסום שירותי זנות, חקיקה נגד לקוחות – אך ללא ענישתם), לצד עמדות התומכות בהסדרת הזנות. בנוגע להפלת לקוחות, הסקר הצביע על כך שלמרות שרוב הציבור תומך בחקיקה נגד לקוחות, קיימת התנגדות לענישתם. ממצאי סקר העמדות של שנת 2013 הושוו על ידי החוקרים לממצאי שני סקרים קודמים שנערכו בשנת 2008 (הרשות למעמד האישה, סקר עמדות הציבור כלפי תופעת הזנות), ושנת 2007 (אברמי, 2007 – סקר עבר וועדת המשנה למאבק בסחר בנשים, אודות הפלת לקוחות הזנות). מסקנות החוקרים היו כי אין הבדלים רבים בין הסקרים השונים שנערכו.

הסקר הנוכחי מבקש לבדוק את מאפייני התשלום על מין וקבלת תשלום על מין ואת עמדות הציבור בישראל כלפי מדיניות ביחס לזנות, לאחר שנחקק חוק איסור צריכת זנות ובטרם כניסתו לתוקף.

לסקר זה שתי מטרות מרכזיות:

ג. בחינה של שיעורי ומאפייני התשלום על מין וקבלת התשלום על מין בישראל בשנים

האחרונות. בישראל, טרם נערך מחקר כמותי מקיף אודות תשלום על מין. נתונים אודות קבלת תשלום על מין דווחו כאמור במסגרת הסקר הלאומי על תופעת הזנות (2015) אך כללו אומדנים בהתבסס על בחינה של זירות הזנות הקיימות בישראל ונתונים מארגוני סיוע ותמיכה לאנשים בזנות בלבד. אומדנים אלו, כפי שהציעו החוקרים עצמם, הם אומדני חסר. כמו כן, הסקר הלאומי התמקד בתשלום על מין בקצה רצף הזנות, ולא כלל בחינה של סוגים מגוונים יותר של תשלום על מין, וכן לא בחן את המשלמים אלא רק את מקבלות תשלום על מין. סקר זה נועד לעדכן את הידע הקיים ולהרחיבו שכן קבלת תמונה מדויקת ומקיפה ככל שניתן על צריכת הזנות מקבלת משנה חשיבות ערב כניסתו לתוקף של חוק איסור צריכת זנות.

ד. בחינת עמדות הציבור בישראל אודות המדיניות הרצויה בנושא הזנות, ועמדותיו לגבי חוק

איסור צריכת זנות. המהלך המשולב – מניעת, הסברתי, ושיקומי, הבא לידי ביטוי בחוק איסור צריכת זנות ובהחלטת הממשלה, מבוסס על שורה של הנחות הנוגעות לטיבה של הזנות, ליחס הציבור כלפיה ולאופן בו ניתן לעצב את עמדות הציבור. נוכח זאת ישנה חשיבות יתרה לבחינת עמדות הציבור כלפי מדיניות ביחס לזנות. חוקרים שערכו מחקרים דומים בעבר (אברמי, 2007; סנטו ופרידמן, 2015) סברו גם הם שחשוב לבחון מדי מספר שנים את עמדות הציבור בנושא זה משום שמדובר בחקיקה שמבקשת לחולל שינוי חברתי ולהשפיע על עמדות הציבור.

שיטת מחקר

מדגם

הסקר האינטרנטי (פאנל פרויקט מדגם) בוצע בין התאריכים 22.01.2020 – 26.01.2020, בקרב 2012 משיבים.ות בגילאי 18 ומעלה, שהיוו מדגם שכבות מייצג (על פי גיל ומין³) של האוכלוסייה היהודית⁴ בישראל. בנוסף לנתונים הדמוגרפיים הקבועים שאוספת חברת מדגם אספנו נתונים אודות נטייה מינית וזהות מגדרית. 93% מהמשיבים הזדהו כהטרוסקסואלים ו-7.4% כלהט"ב (הומואים/ לסביות – 2.6%, ביסקסואלים.יות – 3.3%; הזדהות על הקשת הטרוסקסואלית: 1.5%).

המחקר עבר אישור של וועדת האתיקה של אוניברסיטת תל אביב, ומומן על ידי מועצת המחקר האירופית – European Research Council.

כלים (פירוט בנספחים 1, 2):

(1) **שאלות לגבי תשלום על מין** – המשיבים.ות נשאלו האם אי פעם שילמו על מין או צרכו מין בתשלום, גם אם מישהו אחר שילם על כך. תשלום על מין הוגדר ככל תשלום על מין שאינו תשלום על פורנו, לדוגמא: חשפנות, נערות/נערי ליווי, במסיבות רווקים/ות, עיסוי ארוטי, סייבר סקס, זנות, קשר מיני תמורת תמיכה כלכלית. כמו כן נשאלו על תדירות התשלום על מין במהלך חייהם, והאם שילמו על מין בחמש השנים האחרונות. המשיבים ששילמו על מין בישראל בחמש השנים האחרונות ענו על סדרת שאלות מפורטות לגבי היבטים שונים של התשלום על מין.

(2) **שאלות לגבי קבלת תשלום על מין** – המשיבים.ות נשאלו האם אי פעם קיבלו תשלום על מין. תשלום על מין הוגדר ככל תשלום על שירותים מיניים כולל: חשפנות, web-cam, פורנו, נערות/נערי ליווי, מסיבות רווקים/ות, עיסוי ארוטי, סייבר סקס, זנות, קשר מיני תמורת תמיכה כלכלית. כמו כן נשאלו האם קיבלו תשלום על מין בחמש השנים האחרונות. המשיבים שקיבלו תשלום על מין בחמש השנים האחרונות בישראל ענו על סדרת שאלות מפורטות לגבי היבטים שונים של קבלת התשלום על מין.

(3) **עמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות** – נמדדו על ידי כלי שפותח על ידי עורכי המחקר (Shilo, Peled, Shamir, in preparation), וכולל 16 היגדים, המבטאים פעולות ממשלתיות שונות

³ המדגם שיקף גם את התפלגות האוכלוסייה היהודית על פי שיעור הנשים והגברים בקבוצות המין, מצב משפחתי, מידת דתיות, ומחוז מגורים, על פי דיווחי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
⁴ לרבות יהודה ושומרון. לצערנו לא התאפשר לקבל מדגם מייצג ביחס לאוכלוסייה לא יהודית. בסקרים הבאים אנו מקווים לכלול את כלל האוכלוסייה הישראלית.

הנהוגות בעולם בנוגע לזנות, מתחומי האיסור, הטיפול והאסדרה. על כל היגד, התבקשו המשיבים לציין את מידת הסכמתם על סולם הנע בין 5-1⁵. הניתוח הניב שלושה גורמים, המשקפים שלושה סוגי מדיניות ממשלתית ביחס לזנות: איסור פלילי; מניעה וטיפול; היתר ואסדרה.

(4) **עמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות** – נמדדו על ידי כלי שפותח על ידי עורכי המחקר (Shamir, Shilo, Peled, in preparation), וכולל 20 היגדים, המבטאים עמדות הקשורות לחוק איסור צריכת זנות (הפללת לקוחות) כפי שבאות לידי ביטוי הן ברציונל לחקיקה, והן בטיעונים שהועלו טרם החקיקה, בישראל ובמדינות נוספות, לגבי יתרונותיה וחסרונותיה. על כל היגד, התבקשו המשיבים לציין את מידת הסכמתם על סולם הנע בין 5-1. הניתוח הניב שני גורמים, המשקפים שתי עמדות מרכזיות ביחס להשפעת חוק איסור צריכת זנות: **החוק יצמצם את תופעת הזנות; החוק ישפיע לרעה על אנשים בתעשיית המין.**

(5) **עמדות כלפי נשים בזנות וכלפי זנות** – נמדדו על ידי גרסה שעודכנה על ידי עורכי המחקר של שאלון העמדות כלפי נשים בזנות וכלפי זנות (Levin & Peled, 2011) וכוללת 34 פריטים על סולם הנע בין 5-1. עמדות כלפי זנות נבחנו ביחס לשני גורמים הנמצאים על רצף: **זנות כנורמטיבית/סוטה; זנות כבחירה/קורבנות.** עמדות כלפי נשים בזנות נבחנו ביחס לשני גורמים: **נשים בזנות כנורמטיביות/סוטות; נשים בזנות כבוחרות/קורבנות.**

(6) **עמדות כלפי גברים המשלמים על מין** – נמדדו על ידי גרסה שהותאמה על ידי עורכי המחקר של שאלון העמדות כלפי גברים המשלמים על מין (Peled, Shilo, Marton-Marom, Eick,) (2020), וכוללת 34 פריטים על סולם הנע בין 5-1. הניתוח הניב שני גורמים מרכזיים: **תשלום של גברים על מין כהתנהגות לגיטימית; תשלום של גברים על מין כהתנהגות סוטה.**

⁵ סולמות העמדות כולם נעו בין 1 = לא מסכים.ה כלל לבין 5 = מסכים.ה במידה רבה מאד.

ממצאים⁶

תשלום על מין

משיבי הסקר התבקשו לציין האם שילמו על מין בחייהם. תשלום על מין הוגדר כ: "תשלום או צריכת שירותי מין (לא פורנו) גם אם מישהו אחר שילם על זה, כולל: חשפנות, נערות/נערי ליווי, במסיבות רווקים/ות, עיסי ארוטי, סייבר סקס, זנות, קשר מיני תמורת תמיכה כלכלית". השאלות התייחסו לתשלום על מין בישראל.

17% מהמדגם העידו כי שילמו על מין לפחות פעם אחת בחייהם. לוח 1 מציג השוואה בין המשיבים שלא שילמו על מין לאלו ששילמו על מין, ביחס למשתנים הדמוגרפיים בהם נמצאו הבדלים מובהקים בין הקבוצות. ניתן לראות שרוב המשלמים על מין הם גברים, אם כי 10% מהמשלמים על מין הן נשים. מבין הגברים במדגם, 31.2% הצהירו ששילמו על מין לפחות פעם אחת בחייהם. מבין הנשים, 3.4% שילמו על מין לפחות פעם בחייהן.

שיעור הלהט"ב שהצהירו ששילמו על מין גבוה משמעותית משיעורם בקרב אלו שלא שילמו על מין. רוב הלהט"ב ששילמו על מין הזדהו כגברים הומואים או בסקסואלים (80%). יותר מהמשלמים על מין הגדירו עצמם כחילונים, ושיעור הדתיים והחרדים מביניהם נמוך יותר בהשוואה לאלו שלא שילמו על מין. בנוסף, שיעור משמעותי מבין המשיבים שצינו כי שילמו על מין, ציינו גם כי קיבלו תשלום על מין בחייהם (13.7%). המשלמים על מין לפחות פעם בחייהם צרכו פורנו בתדירות גבוהה יותר בממוצע מאלו שלא שילמו על מין.

לא נמצאו הבדלים בין המשלמים על מין לבין אלו שלא שילמו על מין בנתונים הדמוגרפיים האחרים שנבדקו (גיל, רמות הכנסה והשכלה, מצב משפחתי, מספר ילדים).

⁶ הממצאים בדוח זה כוללים סטטיסטיקה תיאורית וקשרים (קורלציות) בין המשתנים. ניתוחים מורכבים יותר יכללו בפרסומים עתידיים. לצורך הצגת הסטטיסטיקה התיאורית, משתני המחקר יוצגו בעזרת הממוצעים וסטיות התקן שלהם, כמו גם בעזרת סולמות התשובה.

לוח 1. השוואה בין משתתפי המדגם שלא שילמו על מין לבין אלו ששילמו על מין (N = 2012)

χ^2	שילמו על מין	לא שילמו על מין	
	(N = 342) %	(N = 1669) %	
273.88***			מגדר
	10.0	59.1	אישה
	90.0	40.9	גבר
15.66***			נטייה מינית
	88.0	93.9	הטרסקסואל/ית
	12.0	6.1	להט"ב
23.32***			מידת דתיות
	65.8	55.8	חילונית
	25.1	25.1	מסורתית
	4.6	12.0	דתי/ת
	1.5	7.1	חרדית
131.34***			קבלת תשלום על מין
	86.3	98.6	לא
	13.7	1.4	כן
t	M	M	
203.10***	3.23	2.9	צפיה בפורנו (1-5)

* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$

דפוסי תשלום על מין

דפוסי התשלום על מין חושבו בקרב גברים בלבד, והם מוצגים בחלוקה למשיבים שהצהירו ששילמו על מין פעם אחת בחייהם (כ-15% מהגברים המשיבים), ואלו שהצהירו ששילמו על מין יותר מפעם בחייהם (כ-16% מהגברים המשיבים) (ראו לוח 2). רוב המצהירים ששילמו על מין ציינו כי עשו זאת בעבר. כ-10% מהמשלמים על מין יותר מפעם אחת עשו זאת באופן תדיר בשנים האחרונות או כל חייהם הבוגרים. 77% ממי ששילמו על מין פעם אחת, ו-87% מהמשלמים על מין יותר מפעם אחת, שילמו לראשונה על מין עד גיל 30, כאשר חמישית מהמשלמים על מין עשו זאת לראשונה בגילאי 16-18. הגיל הממוצע לתשלום על מין (בקרב שתי הקבוצות) היה 24, כאשר הגיל הממוצע לתחילת תשלום על מין בקרב גברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת ($M = 23.13$; $SD = 7.04$) היה נמוך יותר מהגיל הממוצע לתחילת תשלום על מין בקרב הגברים ששילמו על מין פעם אחת בלבד ($M = 25.36$; $SD = 11.53$) ($t = 2.02$; $p < 0.05$).

לוח 2. תדירות תשלום על מין וגיל בתשלום ראשון על מין בקרב גברים משלמים על מין פעם אחת ואלו ששילמו על מין יותר מפעם אחת (N = 307).

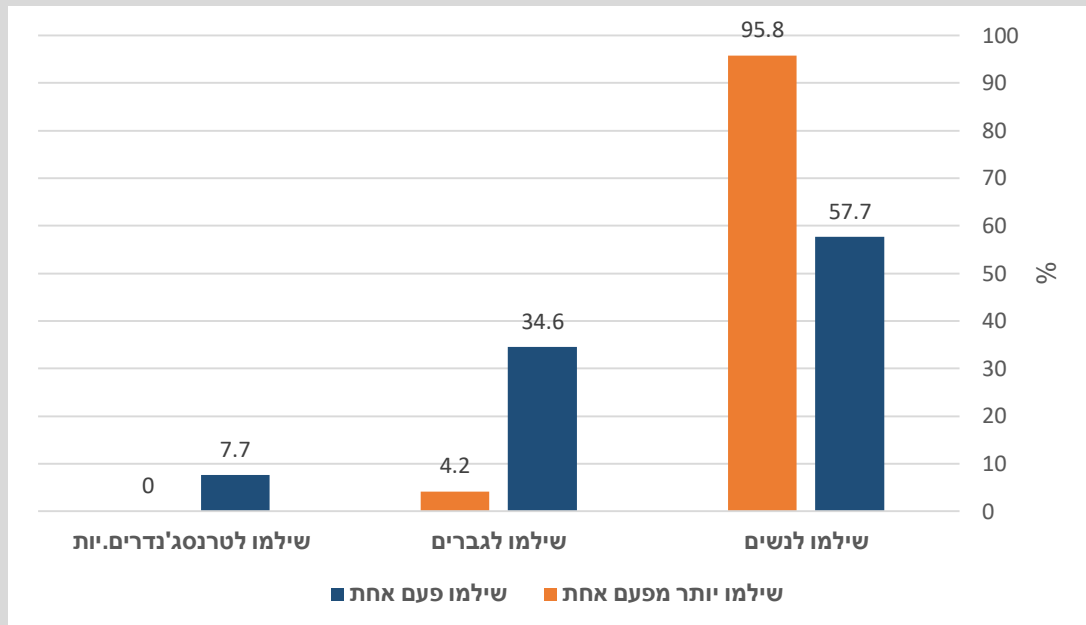
שילמו יותר מפעם אחת (N = 163)	שילמו פעם אחת (N = 144)	מתי שילמת על מין?
%	%	
60.4	84.2	רק בעבר, לפעמים
7.5	6.6	רק בעבר, די הרבה
12.6	5.8	כל חיי הבוגרים, לפעמים
8.8	0	כל חיי הבוגרים, די הרבה
9.4	3.4	רק בשנים האחרונות, לפעמים
1.3	0	רק בשנים האחרונות, די הרבה

שילמו יותר מפעם אחת (N = 163)	שילמו פעם אחת (N = 144)	בן כמה היית בפעם הראשונה ששילמת על מין?
%	%	
6.3	3.0	עד גיל 16
23.5	20.4	16-18
21.5	15.9	19-21
34.4	40.9	22-30
11.0	7.6	31-40
1.8	4.1	41-50
0	11.1	+51

שליש מהגברים שצינו כי שילמו על מין בחייהם (פעם אחת או יותר), ציינו כי שילמו על מין בחמש השנים האחרונות בישראל. רבע מהם שילמו פעם אחת, שלושה רבעים שילמו יותר מפעם אחת בחמש השנים האחרונות. הנתונים הבאים מתייחסים לקבוצת משיבים זו, ששילמו על מין בחמש השנים האחרונות בישראל.

כפי שניתן לראות בתרשים 1, הגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת בחמש השנים האחרונות, שילמו על מין בעיקר לנשים. אלו ששילמו על מין פעם אחת, שילמו באחוזים גבוהים יותר לגברים (34.6%), ולטנרסג'נדרים. יות (7.7%).

תרשים 1. למי שילמו הגברים על מין בחמש השנים האחרונות (N = 100)

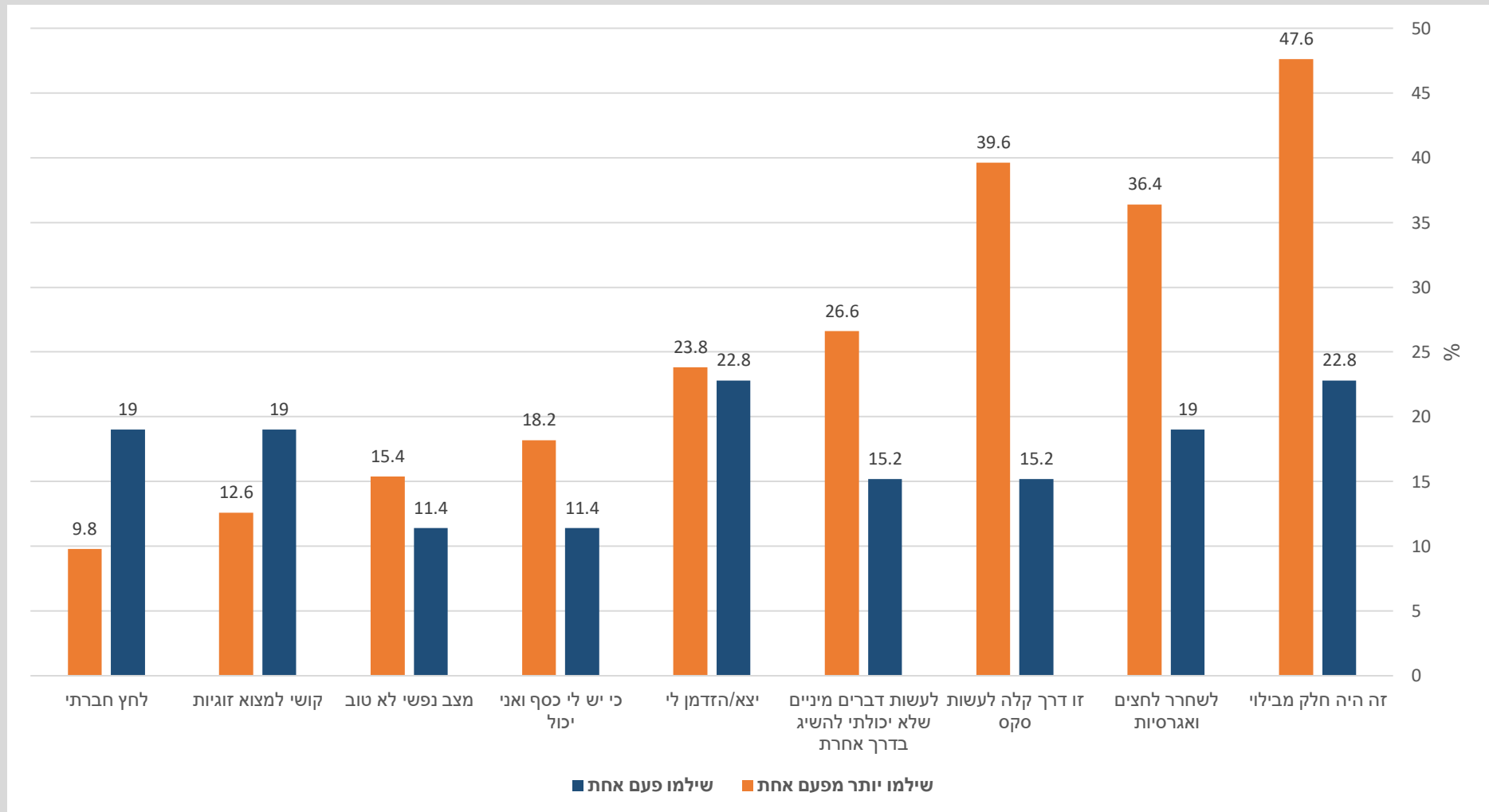

הסיבות המרכזיות שציינו הגברים לתשלום על מין בחמש השנים האחרונות הן: זה היה חלק מבילוי (40%) זו דרך קלה לעשות סקס (32%), לשחרר לחצים ואגרסיות (31%) לעשות דברים מיניים שלא יכלו להשיג בדרכים אחרות (23%), "יצא לי/הזדמן לי" (23%). תרשים 2 מציג את הסיבות לתשלום על מין שציינו המשיבים ששילמו על מין בחמש השנים האחרונות, בחלוקה לאלו ששילמו פעם אחת ואלו ששילמו יותר מפעם אחת. הסיבה הרווחת ביותר לתשלום על מין בקרב אלו ששילמו על מין יותר מפעם אחת, הייתה שזה היה חלק מבילוי – כמחצית מהגברים ששילמו יותר מפעם אחת ציינו סיבה זו. יותר משליש מהגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת ציינו כי עשו זאת על מנת לשחרר לחצים ואגרסיות, או כי זו הדרך הקלה להשיג סקס וכרבע על מנת לעשות דברים מיניים שלא יכלו לעשות בדרך אחרת. בקרב גברים ששילמו על מין פעם אחת, הסיבות הרווחות ביותר היו שזה היה חלק מבילוי, וכי 'ככה יצא/הזדמן' להם. כחמישית מהגברים ששילמו על מין פעם אחת, ציינו קושי במציאת זוגיות ולחץ חברתי כסיבות לתשלום על מין.

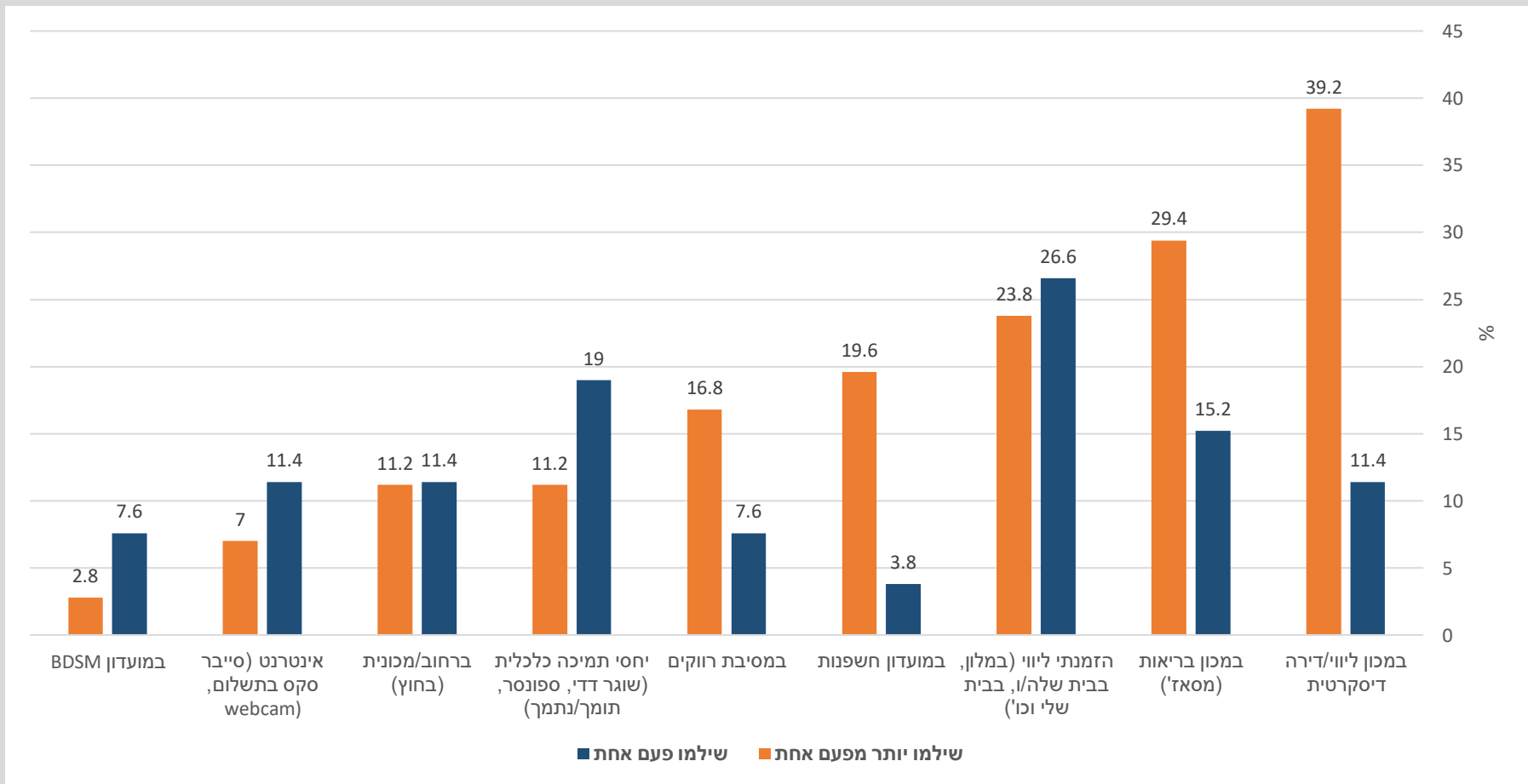
מבחינת הזירות בהן שילמו על מין בחמש השנים האחרונות, ציינו הגברים: מכון ליווי/דירה דיסקרטית (31%), מכון בריאות/מסאז' (25%), ליווי (בבית של הגבר או של האשה, או במלון, 24%), מועדון חשפנות (15%), מסיבת רווקים (14%), כחלק מיחסי תמיכה כלכליים (13%) ברחוב/במכונית (11%) באינטרנט/webcam סייבר סקס בתשלום (8%). תרשים 3 מציג את הזירות בהן המשיבים

ציינו כי שילמו על מין, בחלוקה לאלו ששילמו פעם אחת ואלו ששילמו יותר מפעם אחת. ניתן לראות, כי בעוד הזירות הרווחות ביותר לתשלום על מין בקרב הגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת היו מכוני ליווי/דירות דיסקרטיות, מכוני בריאות ומועדוני חשפנות, שיעורים נמוכים באופן משמעותי מהגברים ששילמו על מין פעם אחת שילמו על מין בזירות אלו. הזירות הרווחות בקרב אלו ששילמו על מין פעם אחת, היו בליווי (במלון או בבית), ויחסי תמיכה כלכלית (שוגר דדי, יחסי תומך/נתמך וכו').

תרשים 2. הסיבות שהביאו גברים לשלם על מין בחמש השנים האחרונות (ניתן היה לסמן מספר תשובות) (N = 100)

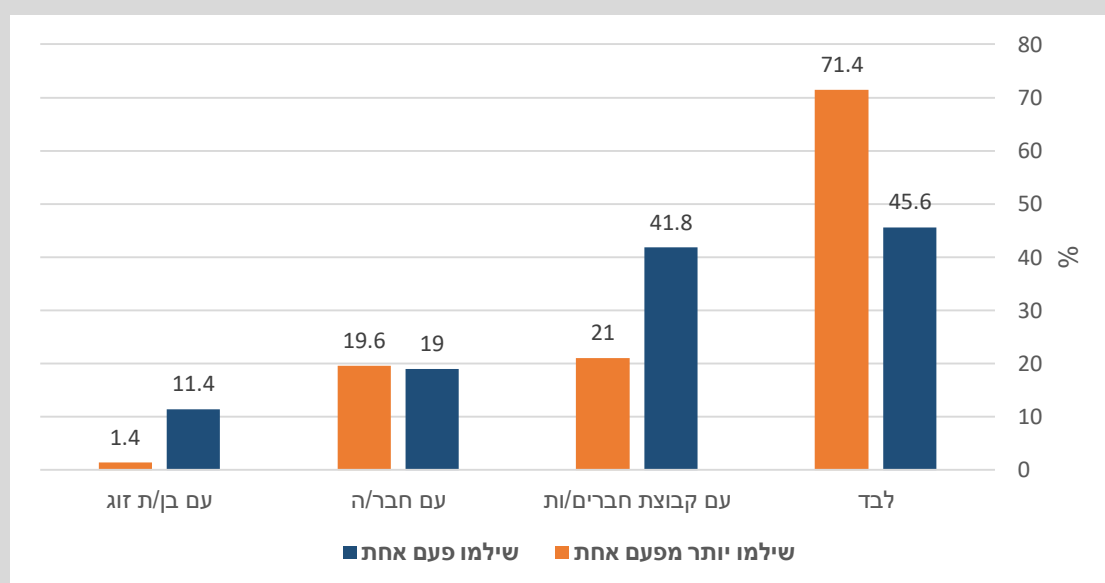
תרשים 3. הזירות בהן שילמו גברים על מין בחמש השנים האחרונות (ניתן היה לסמן מספר תשובות) (N = 100)

מעט פחות מחמישית מהגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת עשו זאת במסגרת מסיבות רווקים. זנות רחוב הייתה זירה בה שילמו על מין כעשירית מהגברים (הן אלו ששילמו פעם אחת והן כאלו ששילמו יותר מפעם אחת), ושיעור דומה שילמו על מין במרחב האינטרנטי.

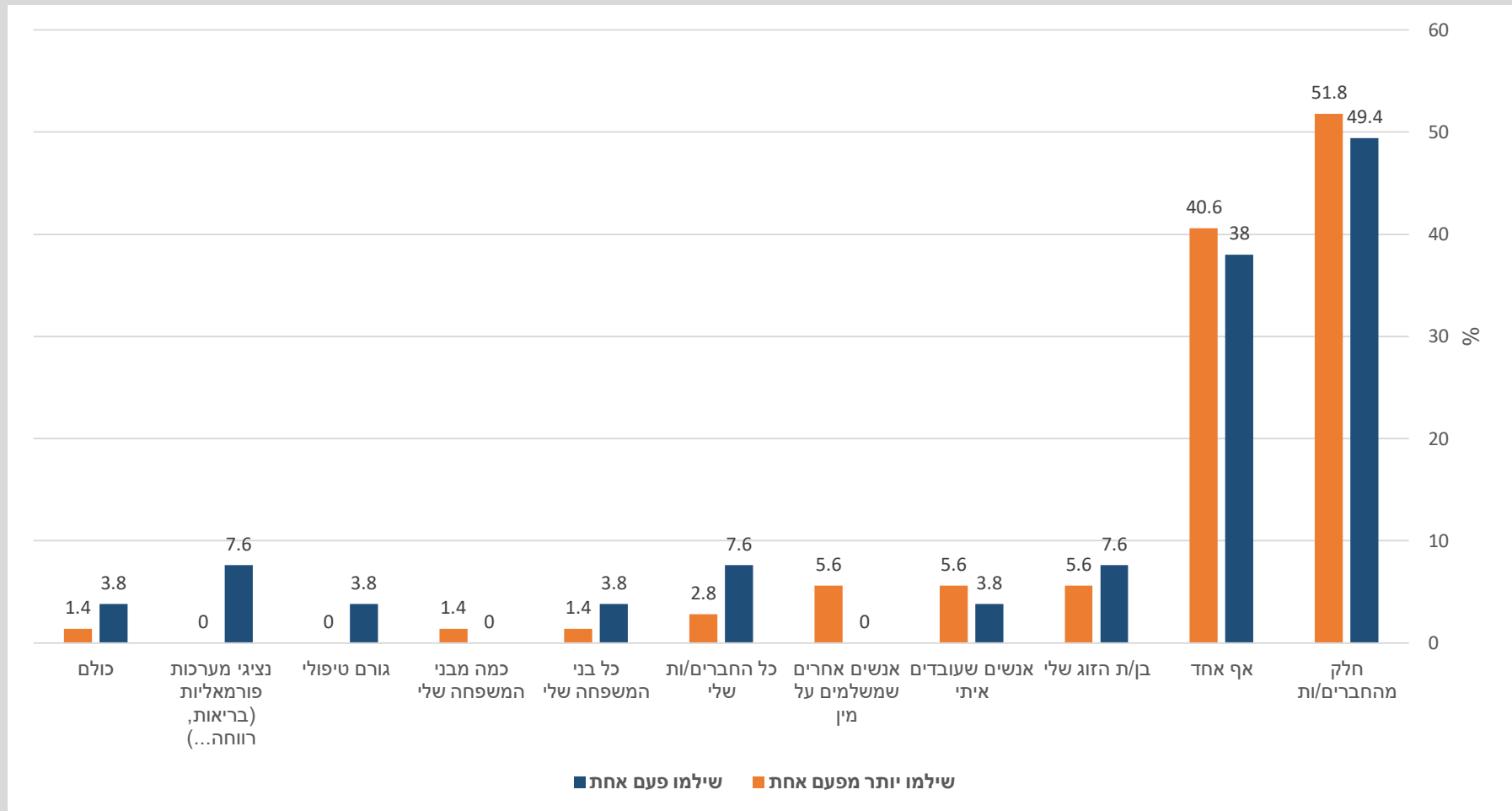
רוב הגברים ששילמו על מין עשו זאת לבד (תרשים 4). גברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת, נטו, יותר מגברים ששילמו פעם אחת, לעשות זאת לבדם. 42% מהגברים ששילמו על מין פעם אחת עשו זאת עם קבוצת חברים. חמישית מהגברים (בשתי הקבוצות) שילמו על מין עם חבר או חברה, וכעשירית מהגברים ששילמו על מין פעם אחת עשו זאת עם בן/ת הזוג שלהם.

תרשים 4. עם מי שילמו גברים על מין בחמש השנים האחרונות (N = 100)

שיעור גבוה של גברים (כ 40%) ציינו כי אף אחד לא יודע על כך ששילמו על מין (תרשים 5). בקרב מחצית מהגברים ששילמו על מין (בשתי הקבוצות), חלק מהחברים יודעים כי שילמו על מין. אחוזים בודדים של גברים שיתפו בני משפחה ובני/ות זוג בכך ששילמו על מין. נראה כי גברים שמשלמים על מין פעם אחת נוטים יותר לשתף בכך אחרים (גם אם בשיעורים נמוכים), והם היחידים ששיתפו בתשלום על מין גורמים טיפוליים או גורם פורמאלי.

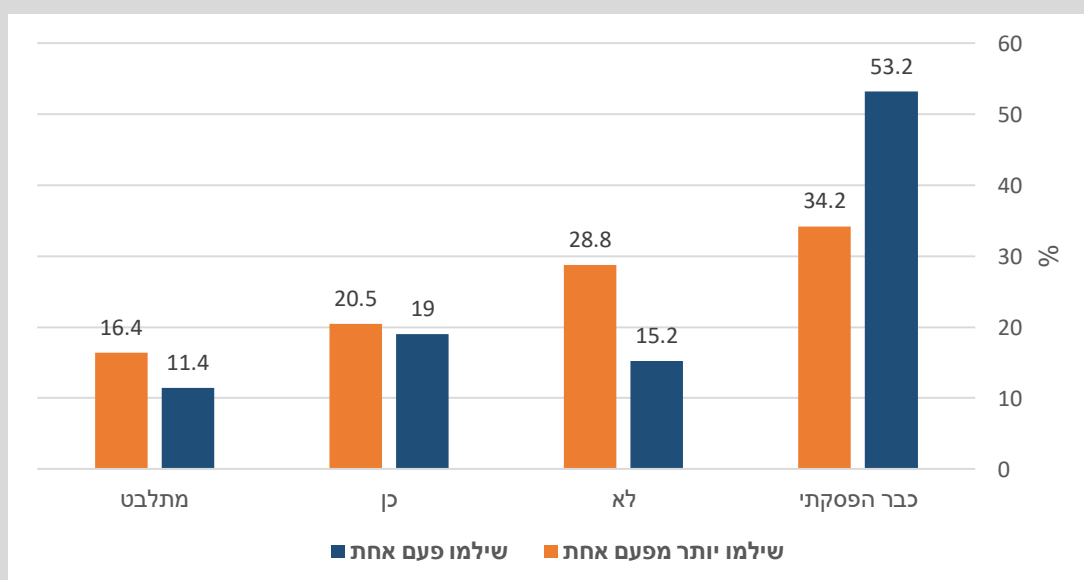
תרשים 5. שיעור האנשים שיודעים על כך שהגברים שילמו על מין (ניתן היה לסמן מספר תשובות) (N = 100)

כאשר נשאלו האם היו רוצים להפסיק לשלם על מין (תרשים 6), ציינו כמחצית מהגברים ששילמו על מין פעם אחת, וכשליש מאלו ששילמו על מין יותר מפעם אחת בחמש השנים האחרונות, שכבר הפסיקו התנהגות זו. כחמישית מהגברים (בשתי הקבוצות) ציינו כי היו רוצים להפסיק לשלם על מין, ואילו כשליש מהגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת אמרו שאינם רוצים להפסיק לשלם על מין.

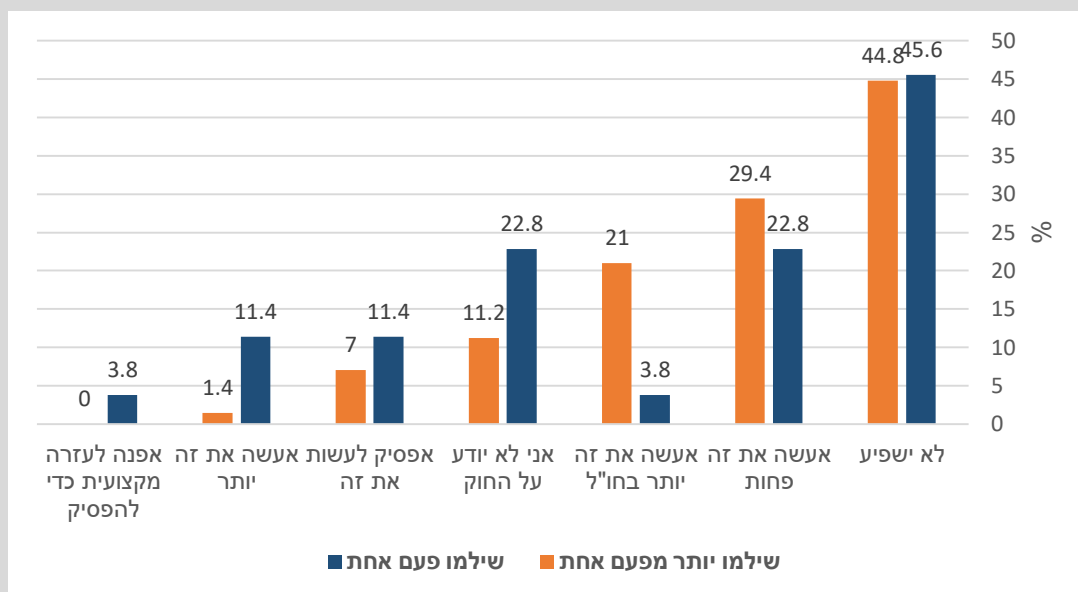
המשיבים נשאלו אודות הרגשתם בנוגע לתשלום על מין (בסולם הנע בין 1 = נורא, לבין 7 = נהדר). 86.3% מהגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת, ו-64% מהגברים ששילמו על מין פעם אחת, ציינו רגשות חיוביים לגבי התשלום על מין (בסדר, טוב, טוב מאד, נהדר). כשליש מהגברים ששילמו על מין פעם אחת, ציינו כי הם חשים ברע עם התנהגות זו, בעוד רק כעשירית מהגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת חשו תחושות רעות לגבי התשלום על מין.

תרשים 6. שיעור הגברים שהיו רוצים להפסיק לשלם על מין (N = 100)

כאשר נשאלו כיצד לדעתם ישפיע עליהם חוק איסור צריכת זנות (תרשים 7), קרוב למחצית מהגברים ששילמו על מין בחמש הנשים האחרונות ציינו כי הוא לא ישפיע עליהם. כשליש מהגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת, וחמישית מהגברים ששילמו על מין פעם אחת, ציינו כי יעשו זאת כשייכנס החוק לתוקפו, וחמישית מאלו ששילמו על מין יותר מפעם אחת ציינו כי ישלמו על מין בחו"ל. הגברים ששילמו על מין פעם אחת היו היחידים, ובשיעורים זעומים (3.4%) שציינו כי יפנו לטיפול בנושא, ורק כעשירית מהגברים ששילמו על מין יותר מפעם אחת ציינו כי יפסיקו לשלם על מין (אם כי יש לציין ששיעור גבוה של גברים משתי הקבוצות ציין בשאלה קודמת כי הפסיק כבר התנהגות זו).

תרשים 7. כיצד ישפיע חוק איסור צריכת זנות על תשלום עבור מין של הגברים (N = 100)

קבלת תשלום על מין

משיבי הסקר התבקשו לציין האם קיבלו תשלום על מין בחייהם, כולל: חשפנות, web-cam, פורנו, נערות/נערי ליווי, במסיבות רווקים/ות, עיסוי ארוטי, סייבר סקס, זנות, קשר מיני תמורת תמיכה כלכלית.

3.4% מהמשיבים במדגם הצהירו שקיבלו תשלום על מין. מתוכם, כמחצית ציינו כי קיבלו תשלום על מין פעם אחת בחייהם, וכמחצית יותר מפעם אחת. לוח 2 מציג השוואה בין משתתפי המדגם שלא קיבלו תשלום על מין ואלו שקיבלו תשלום על מין, במשתנים הדמוגרפיים בהם נמצאו הבדלים מובהקים בין הקבוצות.

ניתן לראות כי שני שלישי מאלו שצינו כי קיבלו תשלום על מין הם גברים, ושליש נשים. מבין כלל הנשים במדגם, 2.1% ציינו שקיבלו תשלום על מין לפחות פעם אחת בחייהם. מבין הגברים במדגם, 5% ציינו כי קיבלו תשלום על מין לפחות פעם אחת בחייהם. מבין הגברים שקיבלו תשלום על מין, שני שלישי הגדירו עצמם הטרוסקסואלים, ושליש הומואים או ביסקסואלים. מבין הנשים שקיבלו תשלום על מין, מחציתן הגדירו עצמן הטרוסקסואליות, כמחצית הגדירו עצמן לסביות או ביסקסואליות, וחמישית ציינו שהן טרנסג'נדריות.

יותר מהמקבלים תשלום על מין הם חילונים, ושיעורם של דתיים וחרדים בקרבם נמוך יותר, בהשוואה לאלו שלא קיבלו תשלום על מין. רמות ההכנסה של אלו שהצהירו שקיבלו תשלום על מין נמוכות באופן משמעותי מאלו שלא קיבלו תשלום על מין. בנוסף, שיעור גבוה (68%) מאוד מבין המשתתפים שצינו כי קיבלו תשלום על מין, ציינו כי שילמו על מין בחייהם. נמצאו גם הבדלים מובהקים בתדירות צריכת

פורנו, כאשר אלו שקיבלו תשלום על מין צרכו פורנו בתדירות גבוהה יותר בממוצע מאלו שציינו שלא קיבלו תשלום על מין בחייהם.

לא נמצאו הבדלים בין אלו שקיבלו תשלום על מין לבין אלו שלא קיבלו תשלום על מין בנתונים הדמוגרפיים האחרים שנבדקו (גיל, רמת השכלה, מצב משפחתי, מספר ילדים).

לוח 2. השוואה בין משתתפי המדגם שלא קיבלו תשלום על מין לבין אלו שקיבלו תשלום על מין (N = 2012)

	קיבלו תשלום על מין (N = 69)	לא קיבלו תשלום על מין (N = 1941)	
	%	%	
X²			מגדר
11.71**	30.4	51.3	אישה
	69.6	48.5	גבר
103.06***	62.3	94.0	נטייה מינית
	37.7	6.0	הטרנסקסואל/ית
			להט"ב
10.25**	68.1	57.2	מידת דתיות
	24.6	25.1	חילונית
	7.2	11.4	מסורתית
	0	6.3	דתית
			חרדית
13.67**	59.4	47.2	הכנסה
	17.4	30.4	מתחת לממוצע
	23.2	22.4	ממוצע
			מעל הממוצע
131.39***	31.9	84.8	שילמו על מין
	68.1	15.2	לא
			כן
t	M	M	
203.10***	3.23	1.98	צפיה בפורנו (1-5)

p < 0.01; *p < 0.001

השאלות אודות דפוסי קבלת תשלום על מין נאספו רק מבין המשיבים שציינו שקיבלו תשלום על מין בשנה האחרונה. כיוון שמספר משיבים זה היה נמוך מאד (24 משיבים ומשיבות), לא מוצגים נתונים אלו.

עמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות

שאלון העמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות כלל שלושה סוגי מדיניות:

מדיניות של איסור פלילי – גורם זה כלל תפיסות לפיהן הזנות היא בעיה חברתית, יש לאסור על קיומה על ידי הפללת זנות והפללת לקוחות, ויש לאסור פרסום של זנות.

מדיניות של מניעה וטיפול – גורם זה כלל תפיסות לפיהן על המדינה לבצע פעולות שימנעו זנות (עזרה למי שרוצה לצאת מזנות, השקעה בחינוך והסברה למניעת צריכת זנות, הגדלת המשאבים בהתמודדות עם זנות), על המדינה לאסור סרסרות, ועליה לטפל באוכלוסיות שבסיכון לכניסה לזנות.

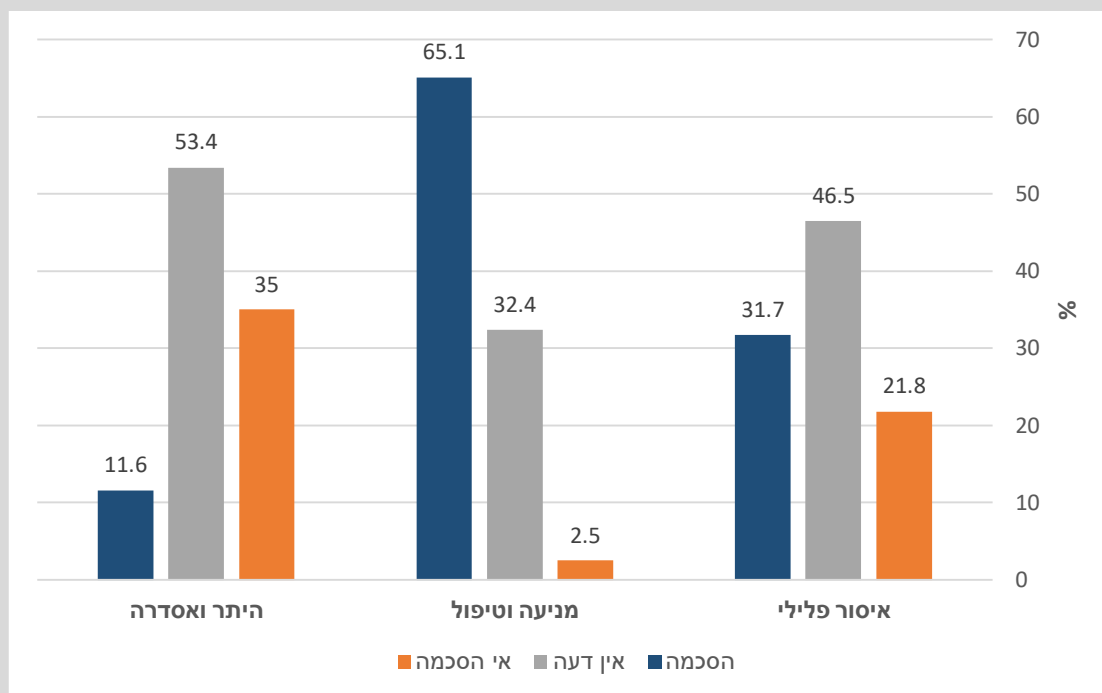
מדיניות של היתר ואסדרה – גורם זה כלל תפיסות לפיהן המדינה צריכה להתיר זנות תחת תנאים ומגבלות, להכיר בזנות כעבודה לדאוג לזכויות העובדות בזנות, ולא להתערב בנושא הזנות.

תרשים 8, מציג את שיעורי ההסכמה של משיבי המדגם עם שלוש עמדות המדיניות.⁷

כפי שניתן לראות, שיעורי התמיכה הגבוהים ביותר (65%) הם במדיניות של מניעה וטיפול, כאשר אחוזים בודדים בלבד התנגדו למדיניות זו (2.5%). אחוזים גבוהים במדגם היו ללא דעה (לא מסכימים ולא מתנגדים) למדיניות של איסור פלילי או למדיניות של היתר ואסדרה. כשליש מהמדגם (32%) תמך במדיניות של איסור פלילי. 12% תמכו במדיניות של היתר ואסדרה.

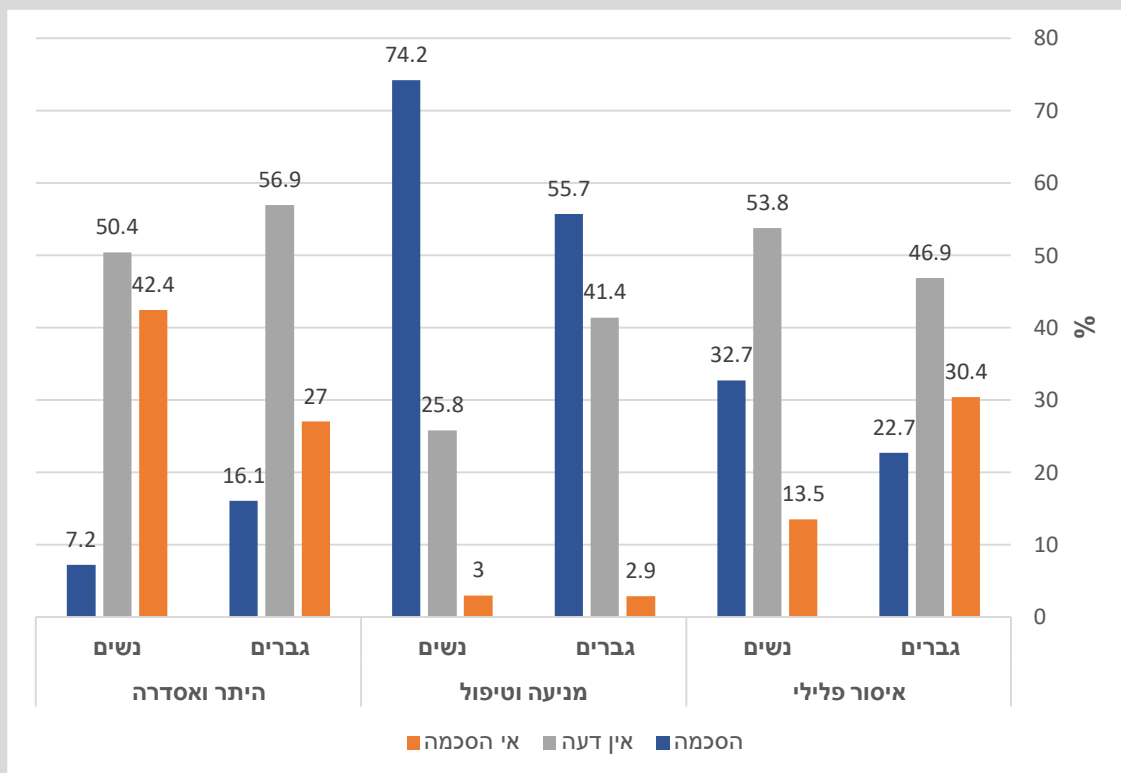
⁷ סולמות התשובה לכלל שאלוני העמדות, היו סולמות בני 5 דרגות, עם עוגנים של מידת הסכמה בין לא מסכים. כלל לבין מסכים. במידה רבה. בדוח זה, קטגוריות התשובות למשתנים בהם סולמות התשובה היו בני 5 דרגות מוצגות במקובץ ב-3 רמות (ציונים 4+5 = הסכמה; ציונים גבוהים מ 2 ונמוכים מ 4 = אין דעה; ציונים 1+2 – אי הסכמה).

תרשים 8. שיעורי הסכמה עם עמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות – כלל המדגם (N = 2012)

תרשים 9, מציג את שיעורי ההסכמה ואי ההסכמה עם שלוש עמדות המדיניות בחלוקה לגברים ולנשים. ניתן לראות שנשים תומכות יותר במדיניות של איסור פלילי, ובמדיניות של מניעה וטיפול בהשוואה לגברים, בעוד גברים תומכים יותר מנשים במדיניות של היתר ואסדרה. עם זאת, הן בקרב גברים והן בקרב נשים התמיכה הגבוהה ביותר היא במדיניות של מניעה וטיפול. ההבדלים בין גברים לבין נשים בעמדות כלפי מדיניות משלושת הסוגים נמצאו מובהקים סטטיסטית.

תרשים 9. שיעורי הסכמה עם עמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות – בחלוקה לגברים (N = 989) ונשים (N = 1023)

לוח 3 מציג את הקשרים בין העמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות לבין משתנים דמוגרפיים ומשנתני עמדות כלפי זנות, נשים בזנות, וגברים המשלמים על מין.

ניתן לראות כי ככל שהתמיכה במדיניות של איסור פלילי גבוהה יותר, כך גבוהה יותר התמיכה במדיניות של מניעה וטיפול, ואילו התמיכה במדיניות של היתר ואסדרה נמוכה יותר. ככל שהתמיכה במדיניות של היתר ואסדרה גבוהה יותר, כך התמיכה במדיניות של מניעה וטיפול נמוכה יותר.

אנשים שנוטים לתמוך במדיניות של איסור פלילי הם: נשים, אנשים צעירים יותר, עם מידת דתיות גבוהה יותר, בעלי רמות הכנסה נמוכות יותר, נוטים לתפוס זנות כקורבנות אך גם כסטייה, נשים בזנות כקורבנות וגם כסוטות, ונוטים לתפוס תשלום של גברים על מין כהתנהגות שאינה לגיטימית וסוטה.

אנשים שנוטים לתמוך במדיניות של מניעה וטיפול הם: נשים, נוטים לתפוס זנות כקורבנות אך גם כסטייה, נשים בזנות כקורבנות וגם כסוטות, ונוטים לתפוס תשלום של גברים על מין כהתנהגות שאינה לגיטימית וסוטה.

אנשים שנוטים לתמוך במדיניות של היתר ואסדרה הם: גברים, אנשים בגילאים מבוגרים יותר, אנשים המזדהים כלהט"ב, יותר חילונים, אנשים עם רמות השכלה והכנסה גבוהות יותר, נוטים לתפוס זנות כבחירה וכנורמטיבית, נשים בזנות כבחרות וכנורמטיביות ותשלום של גברים על מין כהתנהגות לגיטימית ושאינה התנהגות סוטה.

לוח 3. קשרים בין עמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות למשתנים נוספים ($N = 2012$)

היתר ואסדרה	מניעה וטיפול	איסור פלילי	משתנה
$M = 2.61$ $SD = 1.01$	$M = 4.08$ $SD = .83$	$M = 3.17$ $SD = 1.16$	
-.58***	.55***	-	איסור פלילי
-.17***	-	.55***	מניעה וטיפול
-	-.17***	-.58***	היתר ואסדרה
-.20***	.20***	.24***	מין (אישה)
.20***	.01	-.16***	גיל
.08**	-.04	-.03	נטייה מינית (להט"ב)
.02	.03	-.01	מצב משפחתי (בזוגיות/נשואים)
-.32***	.03	.26***	מידת דתיות
.07**	.03	-.02	רמת השכלה
.11***	-.02	-.07**	רמת הכנסה
.04	.02	-.03	ילדים (יש)
.19***	-.42***	-.32***	נשים בזנות כבוחרות/קורבנות
.60***	-.38***	-.62***	נשים בזנות כנורמטיביות/סוטות
.36***	-.49***	-.49***	זנות כבחירה/קורבנות
.67***	-.43***	-.68***	זנות כנורמטיבית/סוטה
.56***	-.34***	-.44***	תשלום של גברים על מין כהתנהגות לגיטימית
-.39***	.44***	.65***	תשלום של גברים על מין כהתנהגות סוטה

** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

הערה: המילים המובלטות במשתני העמדות כלפי נשים בזנות וכלפי זנות, מציינות את הכיוון ברצף שמציינים ציונים גבוהים. לדוגמא, במשתנה זנות כבחירה/קורבנות, ציון גבוה וחיובי מצוין עמדות הנוטות לראות בזנות בחירה; ציון גבוה ושלילי מצוין עמדות הנוטות לראות בזנות קורבנות.

השוואה בין ממצאי הסקר הנוכחי לממצאי סקרים קודמים בנוגע לעמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות

בסקרי עמדות הציבור מהשנים 2013 (סנטו ופרידמן) ו-2008 (הרשות למעמד האישה) הופיעו היגדים אחדים הדומים בניסוחם להיגדים שבהם נעשה שימוש בסקר זה בנוגע לעמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות. לוח 4 מציג השוואה של אחוזי ההסכמה להיגדים בודדים אלו בין הסקרים השונים. כיוון שהסקר משנת 2008 נערך במדגם של יהודים לא חרדים, לצורך השוואה הנוכחית מוצגים שיעורי ההסכמה בקרב שלושת המדגמים בהתייחס למדגם היהודי הלא חרדי.

ניתן לראות שיש הסכמה גורפת, ולאורך זמן, עם המצב המשפטי הקיים, לפיו על המדינה לאסור סרסרות ולהפליל את הסרסורים. העלייה היחסית בעמדות התומכות בהפללת לקוחות הייתה בשנים בהן התנהל הדיון הציבורי בנושא בין 2008 ל-2013. עם זאת גם בשנת 2013, וגם בסקר הנוכחי, עולה שרק מעט יותר משליש מהציבור תומך בהפללת לקוחות.

ניכרת מגמת עליה לאורך השנים בשיעור האנשים התומכים באיסור העיסוק בזנות, וסבורים שיש להפליל/להעניש את הנשים בזנות עצמן. על מנת לחדד את הנקודה נבהיר שזה אינו ולא היה המצב המשפטי בישראל, וגם במסגרת חוק איסור צריכת זנות כוונת המחוקק הייתה להותיר את הנשים בזנות חפות מהפללה עקב תפיסתן כקורבנות.

בנוסף, ישנה מגמה קלה של ירידה בשיעור האנשים התומכים בהתרת הזנות – אם כי בשנת 2008 ייתכן והתמיכה בהיגד זה נבעה משילוב התייחסות לסחר בנשים בנוסח ההיגד, שייתכן ותרם למידת ההסכמה הגבוהה עמו.

לוח 4. השוואת ממצאי סקר 2020 עם סקרי 2013, 2008⁸

סקר 2008		סקר 2013		סקר 2020	
אחוז הסכמה	היגד	אחוז הסכמה	היגד	אחוז הסכמה	היגד
91%	יש להפליל את הסרסורים	91%	יש להעניש את הסרסורים	92%	על המדינה לאסור סרסרות (להפליל סרסורים)
18%	יש להפליל את הזנות	21%	יש להעניש את הזנות	31%	על המדינה לאסור עיסוק בזנות (להפליל זנות)
26%	יש להפליל את הלקוחות	37%	יש להעניש את הלקוחות	39%	על המדינה לאסור צריכת זנות (הפללת לקוחות)
5.0 (ממוצע תמיכה בסולם 1-7)	יש לאסור על סחר נשים, אבל אין לאסור על הזנות	46%	על המדינה לאפשר את תופעת הזנות	42%	על המדינה להתיר זנות תחת תנאים ומגבלות שיקבע המחוקק

⁸ הנתונים בטבלה הנוגעים לשנים 2013, 2008 נלקחו מתוך סקר עמדות הציבור 2013.

עמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות

שאלון העמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות כלל שני מקבצי עמדות:

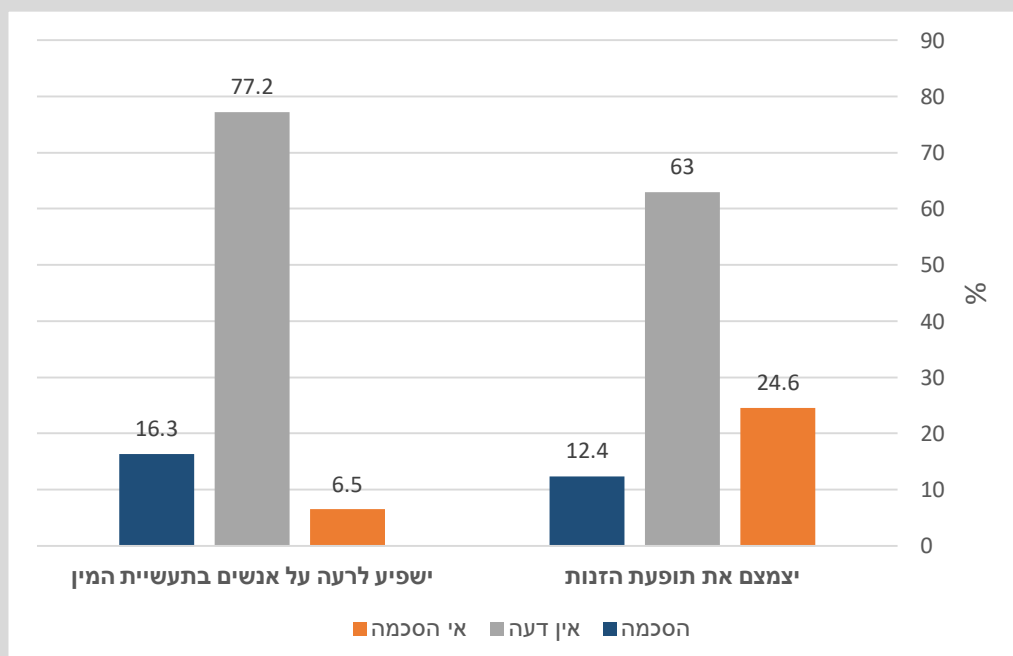
החוק יצמצם את תופעת הזנות – עמדות לפיהן החוק יצמצם את תופעת הזנות, יפחית את מספר הלקוחות, יגביר ההבנה שלא משלמים על מין ויעלה מודעות לנזקי הזנות, יגביר מענה ופניה לשיקום של אנשים בזנות, יגביר יציאה של אנשים מהזנות, ויגרום לגברים להתייחס לנשים יותר בכבוד.

החוק ישפיע לרעה על אנשים בתעשיית המין – עמדות לפיהן החוק יגרום לכך שתשלום על מין יהיה בסתר, שלקוחות 'טובים' לא יגיעו וה'אלימים' יישארו, יגביר סטיגמה על אנשים בזנות, יחמיר בעיות כלכליות של אנשים בזנות, יגרום למשטרה יותר להטריד אנשים בזנות, ויגביר את הסיכון הפיזי והנפשי של אנשים בזנות.

תרשים 10 מציג את שיעורי ההסכמה ואי ההסכמה עם העמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות של כלל המדגם. כפי שניתן לראות, לרוב המדגם אין דעה ברורה בנוגע לחוק איסור צריכת זנות. כרבע מהמדגם (24.6%) לא מסכים עם ההנחה שחוק איסור צריכת זנות יצמצם את תופעת הזנות. אחוזים מועטים (12.4%) סבורים שהוא יצמצם את תופעת הזנות, ואילו 16.3% סבורים שהחוק ישפיע לרעה על אנשים בתעשיית המין.

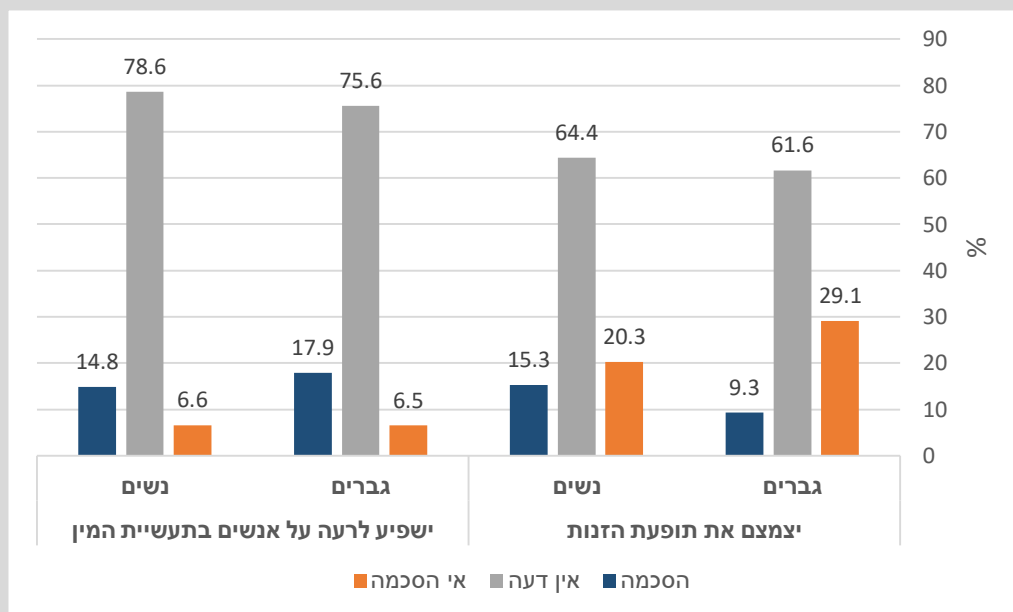
תרשים 11 מציג את שיעורי ההסכמה בחלוקה לגברים ולנשים. המגמה שהוצגה בכלל המדגם, תקפה גם כאשר בוחנים עמדות של גברים ונשים בנפרד. ההבדלים הקלים שנמצאו בעמדות אינם מובהקים סטטיסטית, ואין הבדל מובהק בין גברים לבין נשים בעמדותיהם כלפי החוק.

תרשים 10. שיעורי הסכמה עם עמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות – כלל המדגם (N = 2012)

תרשים 11. שיעורי הסכמה עם עמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות – בחלוקה לגברים (N = 989)

ונשים (N = 1023)

לוח 5 מציג את הקשרים בין העמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות לבין משתנים דמוגרפיים ומשפחיים. עמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות, כלפי זנות, נשים בזנות, וגברים המשלמים על מין.

אנשים שנוטים לתמוך בעמדה שהחוק יצמצם את תופעת הזנות הם: נשים, אנשים בגילאים צעירים יותר, עם מידת דתיות גבוהה, רמות השכלה והכנסה נמוכות; סבורים, במקביל, שהחוק גם ישפיע לרעה על אנשים בזנות, נוטים לתמוך במדיניות של איסור פלילי ושל מניעה וטיפול, ונוטים שלא לתמוך במדיניות של היתר ואסדרה. נוטים לתפוס נשים בזנות כקורבנות וכסוטרות, זנות כקורבנות וסטייה, ותשלום של גברים על מין כהתנהגות לא לגיטימית וסוטה.

אנשים שנוטים לתמוך בעמדה שהחוק ישפיע לרעה על אנשים בזנות: סבורים, במקביל, שהחוק יצמצם את תופעת הזנות, נוטים פחות לתמוך בעמדות מדיניות של איסור פלילי, ונוטים לתמוך בעמדות מדיניות של מניעה וטיפול, ושל היתר ואסדרה. הם נוטים לתפוס נשים בזנות כנורמטיביות, זנות כבחירה ונורמטיבית, ותשלום של גברים על מין כהתנהגות לגיטימית – וסוטה. לא נמצאו משתנים דמוגרפיים ייחודיים שמאפיינים אנשים התומכים בעמדה שהחוק ישפיע לרעה על אנשים בזנות.

לוח 5. קשרים בין עמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות למשתני הסקר (N = 2012)

החוק יצמצם את תופעת הזנות	החוק ישפיע לרעה על אנשים בזנות	משתנה
M = 2.76	M = 3.21	
SD = .96	SD = .76	
	.11***	החוק יצמצם את תופעת הזנות
-.11***	-	החוק ישפיע לרעה על אנשים בזנות
.55***	-.05*	איסור פלילי
.31***	.14***	מניעה וטיפול
-.30***	.27***	היתר ואסדרה
.14***	-.03	מין (אישה)
-.13***	-.02	גיל
-.01	.01	נטייה מינית (להט"ב)
.01	-.03	מצב משפחתי (בזוגיות/נושאים)
.23***	-.01	מידת דתיות
-.08***	.01	רמת השכלה
-.09***	-.01	רמת הכנסה
-.01	-.02	ילדים (יש)
-.11***	.03	נשים בזנות כבוחרות/קורבנות
-.32***	.15***	נשים בזנות כנורמטיביות/סוטות
-.25***	.05*	זנות כבחירה/קורבנות
-.38***	.16***	זנות כנורמטיבית/סוטה
-.13***	.23***	תשלום של גברים על מין כהתנהגות לגיטימית
.41***	.07**	תשלום של גברים על מין כהתנהגות סוטה

** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

הערה: המילים המובלטות במשתני העמדות כלפי נשים בזנות וכלפי זנות, מציינות את הכיוון ברצף שמציינים ציונים גבוהים. לדוגמא, במשתנה זנות **כבחירה/קורבנות**, ציון גבוה מציינ עמדות הנוטות לראות בזנות בחירה.

דין ומסקנות

הסקר הנוכחי הוא הרביעי בישראל שבחן את עמדות הציבור ביחס להיבטים הקשורים למדיניות בתחום הזנות בקרב מדגם מייצג של האוכלוסייה (בסקר הנוכחי האוכלוסייה היהודית בלבד), והראשון, למיטב ידיעתנו, שבחן דפוסים מפורטים לתשלום עבור מין וקבלת תשלום על מין במדגם מייצג.

דפוסי תשלום על מין של גברים יהודים בישראל

כאמור, סקר זה מעריך לראשונה בישראל דפוסי תשלום על מין בקרב כלל האוכלוסייה היהודית. במחקר שנערך לפני שלוש שנים בישראל בקרב מדגם מייצג של גברים יהודים בגילאי 18-44 (Shilo & Mor, 2020), 20.7% דיווחו ששילמו על מין במהלך חייהם, כאשר 'תשלום על מין' לא הומשג באופן מפורט. במחקר הנוכחי, הגדרת התשלום על מין פורטה, וכללה, למעט צריכת פורנו, צורות רבות של תשלום על מין (כולל סקס-מצלמות באינטרנט בתשלום, נערות/נערי ליווי, עיסוי ארוטי, במסיבות רווקים/ות, זנות, קשר מיני תמורת תמיכה כלכלית). בהגדרה רחבה זו, שליש מהגברים ציינו כי שילמו על מין לפחות פעם אחת בחייהם, כ-15% מהגברים דיווחו כי שילמו על מין יותר מפעם אחת, וכ-10% דיווחו כי שילמו על מין בחמש השנים האחרונות. כמו כן, כרבע מהגברים ששילמו על מין עשו זאת בפעם הראשונה עד גיל 18 וכ-45% התנסו בתשלום על מין עד גיל 21. ככלל, נראה כי הסיבות שנתנו הגברים במדגם לתשלום עבור מין קשורות ברובן להיבטים של בילוי או מין מזדמן ומיעוטן קשורות בתפיסת התשלום על מין כמיוחס לבעיה או מצוקה. כמו כן, ובמקביל לממצאים קודמים של הסקר הלאומי (סנטו וכרמלי, 2016), מרבית התשלום על מין נעשה תחת קורת גג ומיעוטו-קצת יותר מ-10% מהמקרים, ברחוב ובמרחבים וירטואליים.

גברים המשלמים על מין לא נבדלו במרבית המשתנים הדמוגרפיים שנבדקו מאלו שלא שילמו על מין. עם זאת, יותר משלמים על מין היו חילונים וצרכו פורנו בתדירות גבוהה יותר בהשוואה ללא משלמים. שיעור גבוה יותר של גברים משלמים לעומת גברים שלא שלמו על מין הזדהו כהומואים וביסקסואלים, ושיעור גבוה יותר ציינו כי קיבלו תשלום על מין.

השוואה על פי תדירות התשלום על מין העלתה כי קיימים הבדלים ניכרים במאפייני התשלום על מין בין גברים ששילמו על מין פעם אחת בחייהם, לאלו ששילמו על מין יותר מפעם אחת. גברים ששילמו על מין פעם אחת בחייהם התחילו לשלם על מין בגיל מבוגר יותר, הם משלמים על מין לנשים, אך שיעור גבוה יותר מהם (בהשוואה לגברים שמשלמים על מין באופן תדיר יותר) שילמו על מין לגברים ולטרנסג'נדרים. יות. התשלום על מין בקרב גברים אלו היה מזדמן, קשור לבילוי חברתי, או ללחץ חברתי ולקושי במציאת זוגיות. הם דיווחו כי התשלום על מין היה בעיקר באמצעות הזמנת ליווי, או כיחסי תמיכה כלכלית (תומך נתמך/ת) ונעשה בעיקרו לבד או עם קבוצת חברים.

בשונה, גברים ששילמו על מין באופן תדיר יותר התחילו לשלם על מין בגיל צעיר יותר, שילמו על מין בעיקר לנשים, והסיבות לתשלום שהצביעו עליהן היו: כחלק מבילוי, לשחרור לחצים ואגרסיות, כדרך קלה לעשות סקס, ועל מנת לעשות דברים מיניים שלא יכלו להשיג בדרך אחרת. גברים אלו שילמו על

מין בעיקר במכון ליווי או בדירות דיסקרטיות, במכון בריאות, או בהזמנת ליווי, והם נטו לשלם על מין לבד, ולא עם חברים.

ממצאי המחקר מציעים כי תשלום על מין הינו התנהגות נפוצה מאוד בקרב גברים יהודים בישראל – כשליש מהגברים במדגם התנסו בכך לאורך חייהם לפחות פעם אחת, ו-10 אחוז בחמש השנים האחרונות. כמו כן, כמעט מחצית מהמשלמים על מין עושים זאת לראשונה כמתבגרים—עד גיל 21, ונראה כי תשלום על מין נתפס על ידי גברים רבים כחלק מבילוי חברתי או הפגת מתח ואף נעשה פעמים רבות עם חבר או חברים נוספים. מאפיינים ודפוסים אלו של תשלום על מין, חשוב שיילקחו בחשבון בתכנון והוצאה לפועל של מדיניות ודרכי התערבות בתחום בכלל, ובפרט בהקשר של חוק איסור צריכת זנות, שעתיד להיכנס לתוקפו. כך, למשל, נראה כי שינוי במגמות תשלום על מין בישראל מצריך התערבות בקרב נערים כבר בגיל ההתבגרות.

חוק איסור צריכת זנות מבקש להעביר מסר נורמטיבי ביחס להתנהגות זו כפסולה וממצאי הסקר מראים שלפחות בקרב גברים כרגע זו אינה התפיסה, לאור השכיחות הגבוהה של תשלום על מין בקרב כלל הגברים היהודים בישראל ותפיסת התנהגות זו על ידי גברים רבים כסוג של בילוי מזדמן או יזום. החוק מאפשר חלופה לתשלום הקנס, שמטרתה הגברת מודעות לנזקי הזנות וטיפול במשלמים על מין. חשוב שהאמצעי החלופי (בדמות סדנה או טיפול – מה שמכונה 'ג'ון סקול'), יהיה מותאם למאפייני האוכלוסייה ולא יתבסס על הנחות שגויות ביחס למניעי ומאפייני הגברים המשלמים על מין (למשל שצריכת מין היא בהכרח התמכרות שנובעת ממצוקות נפשיות). הסקר מלמד על קיומם של מאפיינים שונים של משלמים על מין, למשל מבחינת תדירות התשלום, משך התשלום, גיל המשלמים או הסיבות לתשלום. למשל, ייתכן שהאכיפה של החוק צריכה להפריד בין מי ששילם על מין בפעם הראשונה ואלו העושים זאת באופן תדיר, על אף קשיי ההוכחה אפשריים ביחס לדפוסים אלה.

ממצאי הסקר מבליטים את ההיבט החשאי שבתשלום על מין: חלק גדול מהתשלום על מין מתקיים בזירות פרטיות ולא ציבוריות (דירות דיסקרטיות, בתי מלון, בתים פרטיים—של המשלמים על מין או אלו המקבלים/ות תשלום על מין, ובמרחב הוירטואלי), ומיעוטו בזירות ציבוריות (כגון מועדוני חשפנות BDSM, מכונים וברחוב/במכונית). בנוסף, המשלמים על מין נוטים שלא לחשוף את התנהגותם לאחרים, ובעיקר אלו העושים זאת תדיר נוטים לשלם על מין לבד ולא באופן חברתי. מאפיינים אלו מציבים אתגר לאכיפת החוק לאיסור צריכת זנות.

אתגרים נוספים עם כניסת החקיקה לאיסור צריכת זנות, עולים מנתוני הסקר אודות מידת ההשפעה של חוק איסור צריכת זנות על גברים המשלמים על מין. כשליש מאלו המשלמים על מין בצורה תדירה הצהירו שאינם מעוניינים להפסיק את התנהגותם, ושיעור גבוה מהם (86%) ציינו רגשות חיוביים לגבי התשלום על מין (זאת, בהשוואה לאחוזים גבוהים יותר של גברים ששילמו על מין פעם אחת שהביעו רגשות שליליים לגבי תשלום על מין, והביעו רצון להפסיק את התשלום על מין – או שהצהירו שכבר הפסיקו התנהגות זו). חמישית מהמשלמים על מין באופן תדיר הצהירו שבעקבות חוק איסור צריכת זנות ימשיכו התנהגות זו בחו"ל, שליש מהם ציינו כי יפחיתו את התנהגותם, אולם כמחצית מהגברים ציינו כי החוק לא ישפיע על התנהגותם.

קבלת תשלום על מין

הסקר הלאומי (סנטו וכרמלי, 2016) העריך על בסיס מדגם ראיונות את מספרם של האנשים בזנות בישראל בכ-12,000, כאשר מרביתם המוחלט נשים העובדות בזירות זנות מגוונות. על פי ההגדרה הרחבה לקבלת תשלום על מין בסקר הנוכחי (כולל: חשפנות, web-cam, פורנו, נערות/נערי ליווי, במסיבות רווקים/ות, עיסוי ארוטי, סייבר סקס, זנות, קשר מיני תמורת תמיכה כלכלית) הצהירו 3.4% מהמשיבים שקיבלו תשלום על מין. מתוכם, כמחצית ציינו כי קיבלו תשלום על מין פעם אחת בחייהם, וכמחצית יותר מפעם אחת. בשונה מנתונים קודמים והתפיסה הציבורית של הזנות, שני שלישים מאלו שציינו כי קיבלו תשלום על מין הם גברים, ורק שלישי הן נשים. מבין כלל הנשים במדגם, 2.1% ציינו שקיבלו תשלום על מין לפחות פעם אחת בחייהם. מבין הגברים במדגם, 5% ציינו כי קיבלו תשלום על מין לפחות פעם אחת בחייהם. מבין הגברים שקיבלו תשלום על מין, שני שלישי הגדירו עצמם הטרוסקסואלים, ושלישי הומואים או ביסקסואלים. מבין הנשים שקיבלו תשלום על מין, מחציתן הגדירו עצמן הטרוסקסואליות, כמחצית הגדירו עצמן לסביות או ביסקסואליות, וחמישית ציינו שהן טרנסג'נדריות. הגם שיתכן כי נשים מושפעות יותר מגברים מהסטיגמה הקשה על קבלת תשלום על מין ולכן נוטות לדווח פחות על כך, נתונים ראשוניים אלו קוראים למחקר נוסף וחשיבה מחדשת ביחס למאפייני האנשים המקבלים תשלום על מין בישראל. בהקשר זה חשוב לשים לב לכך שקבוצה משמעותית מהאנשים שמקבלים תשלום על מין גם שילמו על מין. זאת, בשונה מההפרדה המתקיימת בשיחים ציבוריים, משפטיים וטיפוליים בין מי שמשלם על מין למי שמקבלת תשלום על מין.

אוכלוסיות הנעדרות מהשיח על זנות בישראל

ממצאי הסקר העלו כי ישנן מספר קבוצות שנעדרות מהשיח הציבורי, הטיפולי והמחקרי בישראל בהקשר לזנות. על פי ממצאי הסקר, 10% מהמשלמים על מין הן נשים. באופן מפתיע, למרות שהשיח על זנות מתמקד בנשים המקבלות תשלום על מין, כאמור שיעור הגברים שהצהירו שקיבלו תשלום על מין גבוה מזה של הנשים שהצהירו שקיבלו תשלום על מין. גברים אלו, כוללים גם גברים שהגדירו עצמם הטרוסקסואלים, וגם כאלו שהגדירו עצמם הומואים או ביסקסואלים. שיעור הגברים ההטרוסקסואלים מבין הגברים שהצהירו שקיבלו תשלום על מין, גבוה מזה של הגברים ההומואים והביסקסואלים. השיח הציבורי, הטיפולי, וזה שקשור למדיניות בתחום הזנות (ובכלל זה חוק איסור צריכת זנות) מתמקד רובו ככולו בגברים המשלמים על מין לנשים, ואין לנו מידע אודות הדפוסים, החוויות והמצב של גברים הטרוסקסואלים המקבלים תשלום על מין, כמו גם על נשים המשלמות על מין.

נתוני הסקר הצביעו על אחוזים גבוהים של להט"ב המשלמים על מין, ומקבלים תשלום על מין. שיעורם מקרב הלהט"ב בסקר גבוה מזה של המזדהים כהטרוסקסואלים/יות המקבלים/ות תשלום על מין ומשלמים/ות על מין מקרב הטרוסקסואלים. לצד מידע מסוים אודות נוער להט"ב בזנות, ומסגרות סיוע בישראל הפונות גם לאוכלוסייה זו (בעיקר מרחב הלב 24/7 בתל אביב, בהפעלת עמותת על"ם ובמיומן משרד הרווחה; פלד, שילה, פרייס, דותן, 2017), מידע, שיח ושירותי סיוע הממוקדים בבגירים להט"ב המקבלים תשלום על מין, ואלו המשלמים על מין – לא קיימים בישראל.

נראה, אם כן, שקיימות אוכלוסיות נוספות במרחב שקשור לתשלום וקבלת תשלום על מין, שנעדרות מהשיח החברתי, הטיפולי, וזה הקשור לקביעת מדיניות בנוגע לזנות. ייתכן שההגדרה הרחבה שהגדרנו לתשלום על מין ולקבלת תשלום על מין, סייעה בהגעה לשיעורים גבוהים של היקף ההתנהגויות הללו. חשוב להמשיך וללמוד על התנהגויות אלו, על מנת לזהות צרכים ומאפיינים הנעדרים כיום מהשיחים הציבוריים, הטיפוליים, המחקריים ואלו שקשורים למדיניות בתחום.

עמדות הציבור היהודי כלפי מדיניות הקשורה לזנות

בדומה לסקר הלאומי שנערך בשנת 2013 (סנטו ופרידמן, 2015), גם הסקר הנוכחי מצא, שבנוגע לשני סוגי המדיניות הבולטים הקיימים בדיון הציבורי בישראל ביחס לזנות (היתר ואסדרה, איסור פלילי), הציבור היהודי בישראל מתקשה להביע דעה ברורה, ואין סוג מדיניות מבין שתי אלה שהציבור תומך בה. קיימת תמיכה בקרב רוב הציבור (65%) במדיניות של מניעה וטיפול, הכוללת השקעת משאבים של המדינה בתחומי הטיפול בזנות, סיוע לאנשים בזנות לצאת ממנה, פעולות הסברה למניעת כניסה לזנות ולמניעת צריכת זנות, ואיסור על סרסרות. למרות שבחלוקה מגדרית גברים תמכו יותר מנשים במדיניות של היתר ואסדרה, ונשים במדיניות של איסור פלילי, גם בחלוקה זו רוב הגברים ורוב הנשים התקשו להביע עמדה מוחלטת בנוגע לאחת משתי דרכי מדיניות אלה, וגברים ונשים, גם בניתוח נפרד, תמכו בשיעור גבוה במדיניות של מניעה וטיפול.

בדיקת הקשרים שבין המשתנים הדמוגרפיים ומשתני העמדות כלפי זנות, נשים בזנות ותשלום של גברים על מין, מצביעה על מספר נקודות מעניינות. ראשית, בולט הקשר החזק, יחסית, בין מידת דתיות לבין עמדות ביחס למדיניות הקשורה בזנות, כאשר מידת דתיות גבוהה קשורה לתמיכה בעמדות של איסור פלילי, ואי הסכמה עם מדיניות של היתר ואסדרה. בנוסף, בולטים הקשרים בין הדרך שבה הציבור תופס זנות ונשים בזנות, לבין התמיכה בסוגי המדיניות. אנשים שתופסים נשים בזנות כקורבנות וכסוטות, ואת הזנות כמצב של קורבנות וסטייה, תומכים במדיניות של איסור פלילי. האיסור הפלילי, כולל בתוכו הן את העמדה שעל המדינה להפליל את לקוחות הזנות, והן את העמדה שעל המדינה להפליל את הנשים בזנות. נזכיר, שהרציונל של חוק איסור צריכת זנות, מבוסס בעיקרו על עמדות של הפמיניזם הרדיקלי, הרואות בזנות אלימות ותוצר של יחסים חברתיים שבהן זנות היא קורבנות—תולדה של מצבי חיים קשים ואסטרטגיית הישרדות במצבים אלו, ולכן מתנגדות לתיוג הנשים בזנות כסוטות או מוקצות. הממצאים מראים, שאכן, העמדה שזנות היא מצב של קורבנות ואינה בחירה, ושהנשים בזנות הן קורבנות, קיימת בחברה הישראלית. עם זאת, בו-זמנית קיימת גם תמיכה לעמדות סטיגמטיות הרואות נשים בזנות כסוטות. נראה כי עמדה מתייגת זו רווחת בציבור, בקרב נשים וגברים גם יחד. גם הקשרים שנמדדו בין כל אחד מההיגדים בנפרד (על המדינה להפליל לקוחות, על המדינה להפליל נשים בזנות) לבין העמדות כלפי נשים בזנות וזנות, הראו קשר מובהק בין עמדות הרואות נשים בזנות כסוטות, וזנות כסטייה, לבין היגדים אלו. לכן, נראה שעבור הציבור התומך במדיניות של איסור פלילי (בין אם איסור כולל, עבור כלל המעורבים בזנות: לקוחות, נשים בזנות, סרסורים; ובין אלו התומכים רק בהפללת לקוחות) – התפיסה של נשים בזנות כסוטות רווחת. בבדיקה נוספת של קשרים בין משתנים דמוגרפיים ועמדות כלפי זנות ונשים בזנות, נמצאו קשרים מובהקים, וחזקים יחסית (, 23).

($p < 0.001$; $p = 0.26$). בין מידת דתיות לבין תפיסה של נשים בזנות כסוטות וזנות כסטיה. מכלול קשרים זה, מלמד שייכת והתמיכה באיסור צריכת זנות ואיסור עיסוק בזנות קשורה לעמדות שמרניות/ דתיות.

כצפוי, נמצא גם קשר בין עמדות כלפי תשלום של גברים על מין כהתנהגות שאינה לגיטימית וסוטה, לבין עמדות התומכות במדיניות של איסור פלילי, ותפיסות של תשלום של גברים על מין כהתנהגות לגיטימית ושאינה סוטה, נמצאו קשורות לעמדות התומכות בהיתר ואסדרה של זנות.

נראה, אם כן, שהציבור בישראל רואה באופן דומה את הנמצאים בזנות ואת צרכני הזנות, זאת בשונה מהרציונל שמוביל את המדיניות הנוכחית המבחינה בין הנשים בזנות כקורבן של נסיבות חיים שאין להפילן, לבין לקוחות הזנות שהתנהגותם אינה לגיטימית ויש לאסרה. תמיכה לכך ניתן לראות גם בהשוואת עמדות הציבור בנוגע למדיניות בין שלושת הסקרים שנערכו ב-13 השנים האחרונות (2007, 2013, 2020). על פי ההשוואה, למרות שאין תמיכה בציבור, גם לאורך זמן, בעמדות הקשורות לאיסור והפלה, ניתן לראות עליה בעמדות התומכות הן בהפלת לקוחות והן בהפלת נשים בזנות. מכאן עולה שעמדות שמרניות של הציבור הרחב בישראל, המתקשרות למידת דתיות, הן אלו הקשורות למדיניות של איסור והפלה, ולא עמדות הרואות נשים בזנות כקורבנות או ככאלו שאינן בוחרות בהימצאותן בזנות.

הממצאים אודות העמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות מצביעים אף הם, בדומה לממצאים אודות מדיניות, ואף בצורה ברורה יותר, שהציבור הישראלי מתקשה להביע עמדה ברורה לגבי החוק. לרוב הציבור אין כלל עמדה לגבי מידת ההשפעה של החוק, מעט יותר מחמישית מהציבור סבור שהחוק יצמצם את תופעת הזנות, שיעור דומה סבור שהוא ישפיע לרעה על אנשים בתעשיית הזנות, ואילו רבע מהציבור סבור שהחוק לא יצמצם את תופעת הזנות. נשים סבורות, יותר מגברים, שהחוק יצמצם את תופעת הזנות. גם בהקשר של העמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות, ניתן לראות את המגמה השמרנית שהוצגה קודם (בנוגע לעמדות כלפי המדיניות הרצויה בהקשר לזנות), כאשר אנשים עם מידת דתיות גבוהה יותר, וכאלו שתופסים זנות כסטייה ונשים בזנות כסוטות, סבורים שהחוק יצמצם את תופעת הזנות. הניתוח מראה שאלו הסבורים שהחוק יצמצם את תופעת הזנות, סבורים במקביל גם שהחוק ישפיע לרעה על אנשים בזנות. התפיסה שהחוק ישפיע לרעה על אנשים בזנות לא נמצאה קשורה לאף משתנה דמוגרפי, ונראה שלאלו האוחזים בתפיסה זו אין מאפיין דמוגרפי ייחודי.

מגבלות הסקר

למרות שהסקר הנוכחי מקיף ונעשה על מדגם מייצג רחב, יש לו מספר מגבלות. ראשית, הסקר פנה לאוכלוסייה היהודית בישראל ולא כלל מיעוטים שהם חלק משמעותי מהאוכלוסייה בישראל (כגון ערבים בני דתות שונות ואזרחים שאינם ערבים או יהודים). שנית, הסקר פנה לאוכלוסייה הבגירה ועל כן אינו אומד התנהגויות ועמדות הקשורות במין בקרב בני נוער בישראל, על אף שהסקר וכן מחקרים קודמים מציעים כי תשלום על מין וקבלת תשלום על מין מתקיימים גם בגילאים אלו. שלישית, כיוון שישנה בוסה והסתרה לגבי התנהגויות של תשלום על מין וקבלת תשלום על מין, סביר להניח ששיעורי ההתנהגויות שדווחו מהווים אומדן חסר. בנוסף, כפי שדווח, חלק מהשאלות על התנהגות הקשורה לתשלום על מין

וקבלת תשלום על מין, הוגבלו לאלו שהתנהגותם זו הייתה בשנים האחרונות. כך, נמנע מאתנו לנתח חלק מהפריטים בשל מספר מוחלט קטן של משיבות ומשיבים.

המלצות להמשך ביצוע סקרים בתחום הזנות

המשך יצירת ידע מקיף אודות התנהגויות הקשורות לתשלום על מין, קבלת תשלום על מין, ומצבן של אוכלוסיות מגוונות בזנות – השיח על זנות בישראל, מתמקד רובו ככולו בזירות זנות קיימות וגלויים, בנשים בזנות ובגברים שמשלמים על זנות. כפי שהראה הסקר הנוכחי, הרחבת ההגדרה של תשלום על מין וקבלת תשלום על מין, כמו גם עצם ביצוע הסקר במדגם מייצג ומקיף, חשפה אוכלוסיות מגוונות של גברים ונשים המקבלים/ות תשלום על מין ומשלמים/ות על מין, וכן הדגישה את הצורך במעקב אחר בני נוער המעורבים בהתנהגויות אלו. חשוב להמשיך וללמוד על מצבן ומצבם של המעורבים בזנות, בהגדרתה הרחבה ובזירות שונות. במקביל, יש להרחיב את איסוף המידע וההתייחסות החברתית, הטיפולית וזו של קובעי המדיניות גם לאוכלוסיות נוספות שאינן בשיח הציבורי הקיים כיום: גברים המקבלים תשלום על מין, נשים המשלמות על מין, להט"ב המקבלים תשלום ומשלמים על מין, טרנסג'נדריות/ים המקבלים וות תשלום על מין.

המשך יצירת ידע מקיף עמדות הציבור כלפי מדיניות הקשורה לזנות – חשוב להמשיך ולאמוד את עמדות הציבור בנוגע למדיניות הקשורה לזנות בישראל. המשך הלימוד, בעיקר בתקופה שבה מתקיים שינוי במדיניות (חקיקה ויישום של חוק איסור צריכת זנות), יסייע בהבנת ההשלכות של שינוי מדיניות על עמדות הציבור בישראל, ודרוש לשם קביעת מדיניות המשכית רצויה בתחום.

שימוש בשאלונים ופריטים אחידים – סקרים שונים בתחום הזנות עשו שימוש בשאלות בניסוחים שונים והדבר מקשה על ההשוואה החשובה של ממצאיהם לאורך זמן. עבור הסקר הנוכחי נבנו כלים סטנדרטיים ייעודיים, מעוגנים בהמשגה תיאורטית שיטתית, שעברו בהצלחה בדיקות תוקף ומהימנות, ועל כן מהווים תשתית לסקרים עתידיים (ולמחקרים אקדמיים בתחום הזנות). לדעתנו, קיים יתרון מתודולוגי באפשרות לבחון עמדות ציבור ביחס למדיניות בהתבסס על מקבצי פריטים המושתתים על המשגה תיאורטית, בשילוב בחינת היגדים פרטניים מתוך הכלים.

מקורות

- אברמי, ש. (2007). ממצאי סקר דעת קהל בנושא הפללת הלקוח בשירותי המין. מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 11 באוקטובר 2007
- סנטו, י., פרידמן, א. (2015). *סקר עמדות הציבור כלפי תופעת הזנות בישראל*. מדינת ישראל – משרד הרווחה והשירותים החברתיים.
- סנטו, י., כרמלי, א. (2016). *הסקר הלאומי על תופעת הזנות בישראל*. מדינת ישראל – משרד הרווחה והשירותים החברתיים, המשרד לביטחון פנים.
- פלד, ע., שילה, ג. פרייס, ה., דותן, ר. (2017). *הלב 24/7 תכנית טיפול ומניעת ניצול מיני מסחרי בקרב בני נוער וצעירים – דוח מחקר הערכה*. אוניברסיטת תל אביב.
- Levin, L., & Peled, E. (2011). The attitudes toward prostitutes and prostitution scale: A new tool for measuring public attitudes toward prostitutes and prostitution. *Research on Social Work Practice, 21*(5), 582-593.
- Peled, E., Shilo, G., Marom, Y. M., & Eick, U. (2020). The Attitudes Toward Men Who Pay for Sex Scale: Development and Preliminary Validation. *Archives of Sexual Behavior, 1-13*.
- Shilo, G., & Mor, Z. (2020). Sexual practices and risk behaviors of Israeli adult heterosexual men. *AIDS care, 32*(5), 567-571.

נספחים

נספח 1: תיאור כלי המחקר

שאלות לגבי תשלום על מין – המשיבים. ות התבקשו לענות על סדרה של שאלות אודות תשלום על מין. ראשית, נשאלו האם אי פעם שילמו על מין או צרכו מין בתשלום, גם אם מישהו אחר שילם על כך. תשלום על מין הוגדר ככל תשלום על מין שאינו תשלום על פורנו, נערות/נערי ליווי, במסיבות רווקים/ות, עיסוי ארוטי, סייבר סקס, זנות, קשר מיני תמורת תמיכה כלכלית. לאחר מכן נשאלו על תדירות התשלום על מין במהלך חייהם, והאם שילמו על מין בחמש השנים האחרונות. אלו שהשיבו ששילמו על מין בחמש השנים האחרונות התבקשו לענות על השאלות הבאות: תדירות תשלום על מין, למי שילמו על מין (גברים, נשים, אחר), מה הביא אותם לשלם על מין, הרגשתם לגבי תשלום על מין, האם היו רוצים להפסיק לשלם על מין, באיזה מקום/מסגרת שילמו על מין בישראל ובחול"ל, עם מי שילמו על מין, מי יודע על כך ששילמו על מין, וכיצד לדעתם ישפיע עליהם החוק לאיסור צריכת מין שייכנס לתוקפו ביולי 2020.

שאלות לגבי קבלת תשלום על מין – המשיבים. ות התבקשו לענות על סדרה של שאלות אודות קבלת תשלום על מין. ראשית, נשאלו האם אי פעם קיבלו תשלום על מין. תשלום על מין הומשג ככל תשלום על שירותים מיניים כולל: חשפנות, web-cam, פורנו, נערות/נערי ליווי, מסיבות רווקים/ות, עיסוי ארוטי, סייבר סקס, זנות, קשר מיני תמורת תמיכה כלכלית. לאחר מכן נשאלו האם קיבלו תשלום על מין בחמש השנים האחרונות. אלו שענו שקיבלו תשלום על מין בחמש השנים האחרונות התבקשו לענות על השאלות הבאות: מספר שנים לאורך החיים בהן קיבלו תשלום על מין, מיהם הלקוחות שמשלמים להם על מין (גברים, נשים, טרנסיס/יות), מקום או מסגרת בו קיבלו תשלום על מין, מי יודע על כך, מקורות הכנסה, מה הביא אותם לקבל תשלום על מין, הרגשתם לגבי קבלת תשלום על מין, האם היו רוצים/ות להפסיק לקבל תשלום על מין, כיצד, לדעתם, ישפיע עליהם חוק איסור צריכת זנות שייכנס לתוקפו ביולי 2020.

עמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות – נמדדו על ידי שאלון עמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות שפותח על ידי עורכי המחקר (Shilo, Peled, Shamir, in preparation), וכולל 16 היגדים, המבטאים פעולות ממשלתיות שונות הנהוגות בעולם בנוגע לזנות, מתחומי האיסור, הטיפול והאסדרה. על כל היגד, התבקשו המשיבים לציין את מידת הסכמתם על סולם הנע בין 1 = לא מסכים.ה כלל לבין 5 = מסכים.ה במידה רבה מאד. המשיבים התבקשו לציין את מידת הסכמתם. עם כל אחד מההיגדים, כאשר הודגש שהשאלון אינו בוחן ידע, אלא דעות לגבי הנושאים המוצגים. הפריטים וניתוח הגורמים שנערך מופיעים בנספח 2. הניתוח הניב שלושה גורמים, המשקפים שלושה סוגי מדיניות ממשלתית ביחס לזנות: **איסור פלילי** (5 פריטים, לדוגמא: "המדינה צריכה לאסור עיסוק בזנות ולהפיל זנות"; "המדינה צריכה לאסור צריכת זנות ולהפיל לקוחות", מהימנות: $\alpha = 0.86$); **מניעה וטיפול** (5 פריטים, לדוגמא: "המדינה צריכה לטפל באוכלוסיות שבסיכון לכניסה לזנות"; "המדינה צריכה

להשקיע בחינוך והסברה למניעת צריכה של זנות", מהימנות: $\alpha = 0.81$); **היתר ואסדרה** (4 פריטים, לדוגמא: "המדינה צריכה להתיר זנות תחת תנאים ומגבלות שיקבע המחקר"; "המדינה צריכה לדאוג לזכויות העובדות בזנות", מהימנות: $\alpha = 0.71$). הציון של כל גורם חושב על ידי ממוצע הפריטים הכלולים בו.

עמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות – נמדדו על ידי שאלון עמדות כלפי חוק איסור צריכת זנות שפותח על ידי עורכי המחקר (Shamir, Shilo, Peled, in preparation), וכולל 20 היגדים, המבטאים עמדות הקשורות לחוק איסור צריכת זנות (הפללת לקוחות) כפי שבאות לידי ביטוי ברציונל לחקיקה ובטיעונים שהועלו טרם החקיקה בישראל ביחס ליתרונותיו וחסרונותיו של החוק, ובדו"חות ומאמרים במדינות שאימצו את החקיקה האוסרת צריכת זנות. על כל היגד, התבקשו המשיבים לציין את מידת הסכמתם על סולם הנע בין 1 = לא מסכים.ה כלל לבין 5 = מסכים.ה במידה רבה מאד. ההנחיה למשיבים הייתה: "לאחרונה חוקק בישראל חוק איסור צריכת זנות, האוסר על תשלום על מין ומטיל קנסות על המשלמים שיייתפסו (מכונה 'חוק הפללת לקוחות זנות'). מהי מידת הסכמתך עם המשפטים הבאים המתייחסים לדעות על ההשפעה הצפויה של החוק?". הפריטים וניתוח הגורמים שנערך מופיעים בנספח 2. הניתוח הניב שני גורמים, המשקפים שתי עמדות מרכזיות ביחס להשפעת חוק איסור צריכת זנות: **החוק יצמצם את תופעת הזנות** (9 פריטים, לדוגמא: "החוק יפחית את מספר הלקוחות"; "החוק יצמצם את תופעת הזנות"; "החוק יעלה את המודעות הציבורית לנזקי הזנות", מהימנות: $\alpha = 0.92$); **החוק ישפיע לרעה על אנשים בתעשיית המין** (9 פריטים, לדוגמא: "החוק יגרום לכך שתשלום על מין יהיה בסתר"; "החוק יגרום למשטרה להטריד אנשים בזנות"; "החוק יגביר את הסיכון הפיזי והנפשי של אנשים בזנות", מהימנות: $\alpha = 0.82$). הציון של כל גורם חושב על ידי ממוצע הפריטים הכלולים בו.

עמדות כלפי נשים בזנות וכלפי זנות – נמדדו על ידי שאלון העמדות כלפי נשים בזנות וכלפי זנות (Levin & Peled, 2011). השאלון המקורי כלל 40 היגדים, עליהם המשיבים מתבקשים להביע את הסכמתם על סולם בן 5 דרגות הנע בין 1 = לא מסכים.ה בכלל לבין 5 = מסכים.ה במידה רבה. הכלי כולל שתי תת-סקלות: עמדות כלפי זנות – ובו שני רצפים של גורמים: זנות כנורמטיבית/סוטה; זנות כבחירה/קורבנות; עמדות כלפי נשים בזנות – ובו שני רצפים של גורמים: נשים בזנות כנורמטיביות/סוטות; נשים בזנות כבחורות/קורבנות. השאלון המקורי הכיל היגדים העולים בקנה אחד עם תיאוריות פונקציונליסטיות, פמיניסטיות רדיקליות, וליברליות בנוגע לזנות ולנשים בזנות. לצורך המחקר הנוכחי, עבר השאלון התאמה על ידי עורכי המחקר ועודכנו בו הפריטים כך שישקפו גישות תיאורטיות נוספות ועדכניות בנוגע לזנות ולנשים בזנות (למשל פמיניזם תרבותי, סקס-פוזיטיבי). כמו כן, הורדו מהשאלון המקורי מספר פריטים במטרה להגיע לאיזון בחלק היחסי של כלל התפיסות התיאורטיות. השאלון המעודכן כולל 34 פריטים, ופריטיו והניתוח שנערך להם מופיעים בנספח 2. בדומה לשאלון המקורי, הניתוח הניב שני גורמי על – עמדות כלפי נשים בזנות, עמדות כלפי זנות, כאשר בכל אחד מהם שני רצפים: **עמדות כלפי נשים בזנות כנורמטיביות/סוטות** (9 פריטים, לדוגמא: "זנות הן נשים עצמאיות שאינן תלויות באחרים לפרנסתן"; "זנות הן נשים שנהנות ממין"; "זנות הן עברייניות"; "זנות הן נרקומניות או חולות נפש" $\alpha = 0.72$), **עמדות כלפי נשים בזנות**

כבחרות/קורבנות (8 פריטים, לדוגמא: "זונות מרוויחות טוב לפרנסתן"; זונות בוחרות לעבוד בזנות"; "זונות הן קורבנות של התעללות מינית בילדות"; זונות עושות את זה כדי לשרוד" $\alpha = 0.66$), **עמדות כלפי זנות כנורמטיבית/סוטה** (10 פריטים, לדוגמא: "זנות היא עבודה ככל עבודה אחרת"; "זנות לא מוסרית"; $\alpha = 0.78$); **עמדות כלפי זנות כבחירה/קורבנות** (8 פריטים, לדוגמא: "זנות מאפשרת לנשים כוח ושליטה"; "זנות היא עבודה נוחה"; "זנות קיימת כשאין הזדמנויות כלכליות לנשים"; זנות היא מצב של חוסר ברירה", $\alpha = 0.67$). הציון הסופי לכל גורם, חושב על ידי ממוצע הפריטים הכלולים בו.

עמדות כלפי גברים המשלמים על מין – נמדדו על ידי שאלון העמדות כלפי גברים המשלמים על מין (Peled, Shilo, Marton-Marom, Eick, 2020). השאלון המקורי כולל 25 היגדים, המחולקים לשני גורמים מרכזיים: עמדות כלפי תשלום גברים על מין כהתנהגות לגיטימית, ועמדות כלפי תשלום גברים על מין כהתנהגות סוטה, עליהם המשיבים מתבקשים להביע את הסכמתם על סולם בן 5 דרגות הנע בין 1 = לא מסכים.ה בכלל לבין 5 = מסכים.ה במידה רבה. לצורך המחקר הנוכחי, עבר השאלון התאמה על ידי החוקרים ועודכן בו הניסוח של חלק מהפריטים. בנוסף, הועבר השאלון במתכונתו המלאה הכוללת 34 פריטים. השאלון המעודכן וניתוח הגורמים שנערך מופיעים בספח 2.

ניתוח הגורמים הניב שני גורמים מרכזיים: **עמדות כלפי תשלום של גברים על מין כהתנהגות לגיטימית** (18 פריטים, לדוגמא: "ללכת לזונה זה סוג של בילוי עבור גברים"; כשגבר קונה שירותי מין זה דומה לקניה של כל שירות אחר"; "ללכת לזונה זו התנהגות גברית לגיטימית"; "מי שלא מנסה סקס עם זונה הוא לא גבר אמיתי" $\alpha = 0.90$), **עמדות כלפי תשלום של גברים על מין כהתנהגות סוטה** (13 פריטים, לדוגמא: "גברים שהולכים לזונות מנצלים אותן מינית"; "גברים שהולכים לזונות הם אנשים לא מוסריים"; גברים שהולכים לזונות עושים חטא"; "חלק גדול מהגברים שהולכים לזונות מכורים למין"; $\alpha = 0.88$). הציון הסופי לכל גורם מחושב על ידי ממוצע הפריטים הכלולים בו.

נספח 2: בדיקות תוקף ומהימנות של שאלוני הסקר

השאלונים עברו תיקוף סטטיסטי בעזרת ניתוח גורמים גישושי (Exploratory Factor Analysis). בשלב הראשון נבדקו הקשרים (מתאמי פירסון) בין הפריטים בכל שאלון. פריטים שלא נקשרו עם אחד מהפריטים האחרים בקשר של לפחות 0.35 לא נכללו בהמשך הניתוח. ניתוח הגורמים שנערך הוא מסוג Principal Axis עם רטציית varimax, בעזרת תוכנת SPSS.

עמדות כלפי מדיניות ביחס לזנות (Shilo, Peled, Shamir, in preparation)

הניתוח הניב 3 גורמים, שמסבירים 63.60% מהשונות.

	3	2	1
2			תופעת הזנות קיימת בקרב אוכלוסיות רבות במדינת ישראל ¹ .
11			המדינה צריכה לספק ללקוחות זנות טיפול להפסקת התשלום על מין ¹
גורם: איסור פלילי			
1		.65	זנות היא בעיה חברתית בישראל.
4		.79	המדינה צריכה לאסור על כל ההיבטים של זנות (להפליל לקוחות, סרסורים וזונות).
5		.82	המדינה צריכה לאסור עיסוק בזנות (להפליל זונות)
10		.78	המדינה צריכה לאסור על צריכת זנות (הפללת לקוחות)
6		.56	המדינה צריכה לאסור פרסום זנות
גורם: מניעה וטיפול			
3		.65	צריך להגדיל את המשאבים שמדינת ישראל משקיעה בהתמודדות עם זנות.
7		.67	המדינה צריכה לאסור סרסרות (להפליל סרסורים)
8		.75	המדינה צריכה לטפל באוכלוסיות שבסיכון לכניסה לזנות
9		.76	המדינה צריכה לעזור למי שרוצה לצאת מהזנות
12		.63	המדינה צריכה להשקיע בחינוך והסברה למניעת צריכה של זנות
גורם: היתר ואסדרה			
13		.71	המדינה צריכה להתיר זנות תחת תנאים ומגבלות שיקבע המחוקק
14		.75	המדינה צריכה להכיר בזנות כעבודה.
15		.64	המדינה צריכה לדאוג לזכויות העובדות בזנות
16		.64	המדינה צריכה לא להתערב בנושא הזנות
	6.86	17.29	39.43
	% שונות מוסברת		

¹ פריט שהוסר מהניתוח בשל העדר קשר עם שאר הפריטים

חלוקה תכנית של הפריטים:

גורם 1 – **איסור פילי** (5 פריטים) – תפיסה שהזנות היא בעיה ויש לאסור על קיומה (הפללת זנות, לקוחות). מהימנות: $\alpha = 0.86$

גורם 2 – **מניעה וטיפול** (5 פריטים) – על המדינה לבצע פעולות שימנעו זנות, יפעלו נגד תעשיית הזנות (הפללת סרסורים), חינוך והסברה למניעת כניסה לזנות, ויסייעו למי שמעוניינת לצאת ממנה. מהימנות: $\alpha = 0.81$

גורם 3 – **היתר ואסדרה** (4 פריטים) – התרת זנות והכרה בה כעבודה תוך דאגה לזכויות האנשים בזנות והתערבות מדינתית מינימלית. מהימנות: $\alpha = 0.71$

שאלון עמדות כלפי חוק איסור זנות (הפללת הלקוח) (Shamir, Shilo, Peled, in preparation)

הניתוח הניב 2 גורמים, שמסבירים 51.67% מהשונות.

2	1	
		15 לא ישנה את המצב בנושא הזנות ¹
		19 ייתן יותר כוח ושליטה לאנשים בזנות ¹
גורם: החוק יצמצם את תופעת הזנות		
	.70	1 יפחית את מספר הלקוחות
	.79	5 יגביר את ההבנה שלא משלמים על מין
	.78	6 יגביר מענים לשיקום של אנשים בזנות
	.84	7 יגביר יציאה של אנשים מהזנות
	.73	9 יגביר פנייה של לקוחות לטיפול
	.81	10 יגביר את הפנייה לשיקום של אנשים בזנות
	.81	17 יצמצם מאוד את תופעת הזנות
	.74	18 יגרום לגברים להתייחס לנשים יותר בכבוד
	.77	20 יעלה את המודעות הציבורית לנזקי הזנות
גורם: החוק ישפיע לרעה על אנשים בתעשיית הזנות		
	.66	2 יגרום לכך שתשלום עבור מין יהיה בסתר
	.65	3 יגרום לכך שלקוחות 'טובים' לא יגיעו, ולקוחות 'אלימים' יישארו
	.61	4 יגרום למשטרה להטריד אנשים בזנות
	.66	8 יחמיר בעיות כלכליות של אנשים בזנות
	.53	11 יגביר את הסטיגמה על לקוחות
	.57	12 יגביר את הסטיגמה על אנשים בזנות
	.69	13 יגביר צורך של אנשים בזנות להיעזר בסרסורים
	.68	14 יגביר את הסיכון הפיזי והנפשי של אנשים בזנות
	.65	16 יעלה את המחיר לשירותי מין
19.89	31.77	שונות מוסברת %

¹ פריט שהוסר מהניתוח בשל העדר קשר עם שאר הפריטים

חלוקה תוכנית של הפריטים:

גורם 1 – **החוק יצמצם את תופעת הזנות** (9 פריטים) – החוק יצמצם צריכת מין, יסייע ביציאת אנשים מזנות ותהיה לו השפעה חיובית על נשים בחברה בכלל. מהימנות: $\alpha = 0.92$

גורם 2 – **החוק ישפיע לרעה על אנשים בתעשיית המין** (9 פריטים) – החוק ירע את מצבם של אנשים בזנות, יגביר סטיגמה כלפי המעורבים בזנות ויוריד את הזנות למחתרת. מהימנות: $\alpha = 0.82$

שאלון עמדות כלפי זנות ונשים בזנות (גרסה מותאמת של Levin & Peled, 2011)

כל הפריטים נקשרו זה לזה (קורלציה) מעל 0.42.
הניתוח הניב שני גורמים, מסבירים 43.91% מהשונות.

עמדות כלפי זנות:

α	α	α	2	1		
.83	.77	.67		.74	זנות מאפשרת לנשים כוח ושליטה	בחירה
				.74	זנות מעצימה נשים מבחינה כלכלית	
				.66	זנות היא עבודה נוחה	
				.67	זנות מאפשרת לנשים העוסקות בה להגשים פנטזיות מיניות שלהן	
	.66	.67		.71	זנות היא סחר בנשים	קורבנות
				.43	זנות קיימת כשאין הזדמנויות כלכליות לנשים	
				.47	זנות היא מצב של חוסר ברירה	
				.68	זנות היא סוג של אונס בו משלמים לקורבן כסף	
	.76	.78		.60	זנות היא עבודה ככל עבודה אחרת	נורמטיבית
				.66	זנות היא דרך ללמד נערים על מיניות	
				.64	זנות עוזרת לגברים להשתחרר מלחצים	
				.75	זנות מאפשרת לנשים לחיות את החיים הטובים	
				.71	זנות תורמת לחופש המיני בחברה	
				.59	זנות מאפשרת מין לגברים נכים או מוגבלים	
.69		.78		.71	זנות היא פגיעה בזכויות האדם של נשים	סטייה
				.69	הזנות היא לא מוסרית	
				.57	זנות מביאה מחלות	
				.57	זנות פוגעת במוסד הנישואין	

חלוקה תכנית של הפריטים:

גורם 1 – **זנות כבחירה/קורבנות** (8 פריטים) – עמדות על פני רצף, הנע בין תפיסת הזנות כמצב של בחירה (עבודה נוחה, מאפשרת העצמה, מאפשרת כוח ושליטה) לבין תפיסת הזנות כקורבנות (סחר בנשים, מחוסר ברירה, סוג של אונס). מהימנות: $\alpha = 0.67$

גורם 2 – **זנות כנורמטיבית/סטייה** (10 פריטים) – עמדות על פני רצף, הנע בין תפיסת הזנות כנורמטיבית חברתית (זו עבודה ככל עבודה, מאפשרת לנשים חיים טובים, תורמת לחופש מיני בחברה) לבין תפיסתה כסטייה חברתית (זו פגיעה בזכויות אדם של נשים, אינה מוסרית, מביאה מחלות). מהימנות: $\alpha = 0.78$

עמדות כלפי נשים בזנות:

כל הפריטים נקשרו זה לזה (קורלציה) מעל 0.39.
הניתוח הניב שני גורמים, שמסבירים 48.35% מהשונות.

α	α	α	2	1			
.72	.66	.62		.65	זונות מרויחות טוב לפרנסתן	בוחרות	
				.62	זונות מנצלות גברים		
				.68	זונות בוחרות לעבוד בזנות		
				.71	זונות רוצות להתנסות במיניות מגוונת		
	.62			.58	זונות הן קורבנות של התעללות מינית בילדות	קורבנות	
				.47	זונות לא מסוגלות לצאת מן המצב שבו הן נמצאות		
				.35	זונות עושות את זה כדי לשרוד		
				.58	זונות מנצלות על ידי תעשיית המין		
	.72	.61			.64	זונות הן נשים עצמאיות שאינן תלויות באחרים לפרנסתן	נורמטיביות
					.52	זונות מציעות שירות מיני נחוץ	
					.69	זונות הן נשים שנהנות ממין	
					.57	הרבה זונות הן סטודנטיות שמעדיפות עבודה נוחה	
					.51	זונות מתמודדות טוב עם מצבים קשים	
.71				.58	רוב הזונות הן נרקומניות או חולות נפש	סוטות	
				.61	זונות פוגעות במוסריות של החברה		
				.61	זונות מפיצות מחלות מין		
				.52	זונות הן עברייניות		

חלוקה תכנית של הפריטים:

גורם 1 – נשים בזנות כבוחרות/קורבנות (8 פריטים) – עמדות על פני רצף, הנע בין תפיסת הנשים בזנות כבוחרות במצבן (בוחרות לעבוד בזנות, רוצות להתנסות במיניות מגוונת, מנצלות גברים, מרויחות טוב) לבין תפיסת הנשים בזנות כקורבנות (קורבן להתעללות מינית בילדות, עושות זאת כדי לשרוד, מנצלות בתעשיית המין). מהימנות: $\alpha = 0.62$

גורם 2 – נשים בזנות כנורמטיביות/סוטות (9 פריטים) – עמדות על פני רצף, הנע בין תפיסת הנשים בזנות כנשים נורמטיביות (נשים עצמאיות שלא תלויות באחרים, מציעות שירות נחוץ, נהנות ממין, סטודנטיות שמעדיפות עבודה נוחה) לבין תפיסתן כסוטות חברתית (נרקומניות וחולות נפש, פוגעות במוסר החברתי, מפיצות מחלות מין, עברייניות). מהימנות: $\alpha = 0.61$

שאלון עמדות כלפי גברים המשלמים על מין (Peled, Shilo, Marton-Marom, Eick, 2020)

כל הפריטים נקשרו זה לזה (קורלציה) מעל 0.42. (למעט הפריטים שמסומנים כמחוקים בשאלון) הניתוח הניב 2 גורמים שמסבירים 42.72% מהשונות.

פריט	1	2
1	.51	ללכת לזונה זה סוג של בילוי עבור גברים
2	.62	זה כיף לגברים ללכת לזונה מדי פעם
3	.73	מקובל עלי שגברים מזמינים זונה לבילוי עם חברים
4	.75	זה בסדר שגבר הולך לזונה כי הוא משלם לה
5	.66	כשגבר קונה שירותי מין זה דומה לקניה של כל שירות אחר
6	.60	גברים הולכים לזונות כי הם רוצים לעזור להן להתפרנס
7	.68	כל גבר צריך לנסות לפחות פעם אחת ללכת לזונה
8	.70	ללכת לזונה זו התנהגות גברית מקובלת
9	.56	מי שלא מנסה סקס עם זונה הוא לא גבר אמיתי
10	.51	גברים שהולכים לזונות בוגדים בבת הזוג שלהם
11	.54	מערכת יחסים בין גבר לזונה יכולה להיות דומה למערכת יחסים זוגית
12	.57	גברים הולכים לזונה כי הם רוצים זוגיות איתה
13	.45	לגבר יכול להיות קשר רומנטי עם זונה
14		גברים בודדים הולכים לזונות כדי להיות בקשר אינטימי ¹
15		נערים הולכים לזונות כדי ללמוד להיות גברים ¹
16	.44	מקובל עלי שאבא ייקח את הבן שלו לזונה כשמגיע הזמן המתאים
17		גברים הולכים לזונות כדי לא לאנוס נשים אחרות ¹
18	.55	גברים הולכים לזונות כי הם לא מקבלים מה שהם צריכים בבית
19	.65	זה בסדר שגברים מוגבלים ילכו לזונה אם הם לא יכולים להשיג מין בדרך אחרת
20	.60	גברים שיש להם בעיות נפשיות יכולים ללכת לזונה
21	.66	ללכת לזונה זה פתרון טוב בשביל גברים נכים
22	.63	זו זכותם של גברים עם נכות קשה לקבל מענה על הצרכים המיניים שלהם אצל זונה
23	.70	גברים שהולכים לזונות מנצלים אותן מינית
24	.69	גם כשגבר משלם לזונה הוא מנצל אותה
25	.68	גברים שהולכים לזונות אלימים כלפיהן
26	.54	גברים שהולכים לזונות נהנים מזה שהם שולטים בהן
27	.76	גברים שהולכים לזונות הם אנשים לא מוסריים
28	.71	גברים שהולכים לזונות עושים חטא
29	.75	גברים שהולכים לזונות לא מכבדים את הערכים של החברה
30	.62	הרבה גברים שהולכים לזונות הם טיפוסים עברניים
31	.45	הרבה גברים הולכים לזונות כדי לממש את הסטיות המיניות שלהם
32	.63	גברים שהולכים לזונות לא מצליחים לשלוט על היצר המיני שלהם
33	.62	חלק גדול מהגברים שהולכים לזונות הם מכורים למין
34	.51	התמכרות למין דוחפת גברים ללכת לזונה
% שונות מוסברת	26.1%	16.63%

¹ פריט שהוסר מהניתוח בשל העדר קשר עם שאר הפריטים

חלוקה תכנית של הפריטים:

גורם 1 – **תשלום של גברים על מין כהתנהגות לגיטימית (18 פריטים)** עמדות המבטאות תפיסה שהתנהגותם של גברים שמשלמים על מין היא התנהגות לגיטימית (זו התנהגות מקובלת, כל גבר צריך להתנסות בללכת לזונה לפחות פעם בחייו, ניתן להיות בזוגיות עם זונה, זה בסדר שגברים עם נכות פיזית או נפשית ילכו לזונה). מהימנות: $\alpha = 0.90$

גורם 2 – **תשלום של גברים על מין כהתנהגות סוטה (13 פריטים)**. עמדות המבטאות תפיסה שהתנהגותם של גברים שמשלמים על מין היא התנהגות לגיטימית (גברים שמשלמים על מין הם עבריינים, לא מוסריים, סובלים מהתמכרות למין, לא שולטים ביצרים שלהם, מנצלים זונות). מהימנות: $\alpha = 0.88$

